

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับอำเภอสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
กรกฎาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏตาก

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาการศึกษา ได้พิจารณาการศึกษาด้วยตนเอง เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชน บ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก เห็นแล้วสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

(ดร.วิเชียร อารงไสตถิสกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ประจันบาน)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษา

กรกฎาคม 2558

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาอิงจากท่าน ดร.วิเชียร อารังโสติสกุล ที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทางด้านสถิติ การวิจัย และการแปลผลด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นพเรศน์ ธรรมศรีณยกุล อาจารย์สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน รองศาสตราจารย์นุชนาฏ ดีเจริญ อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ดร.จิตติมา นาคีเภท อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ดร.อภิชัย นุชเนื่อง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร นางอินทิพย์ พจนพุทธิโชติ ครูชำนาญ การพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 จังหวัดตาก สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้าจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครูผู้สอน และขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ที่ได้อนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางสีวิไล เขียวสีทอง และนางราตรี มัชฌิมะ ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล ด้านงานจักสานโดยละเอียดตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ประดับดาว

สิทธิวงศ์

3) นาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้น 4) ลีลานาฏยศิลป์ และ 5) นาฏทัศนศึกษา การตรวจคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรนักเรียนมีทักษะการรำอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายสีฐาน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

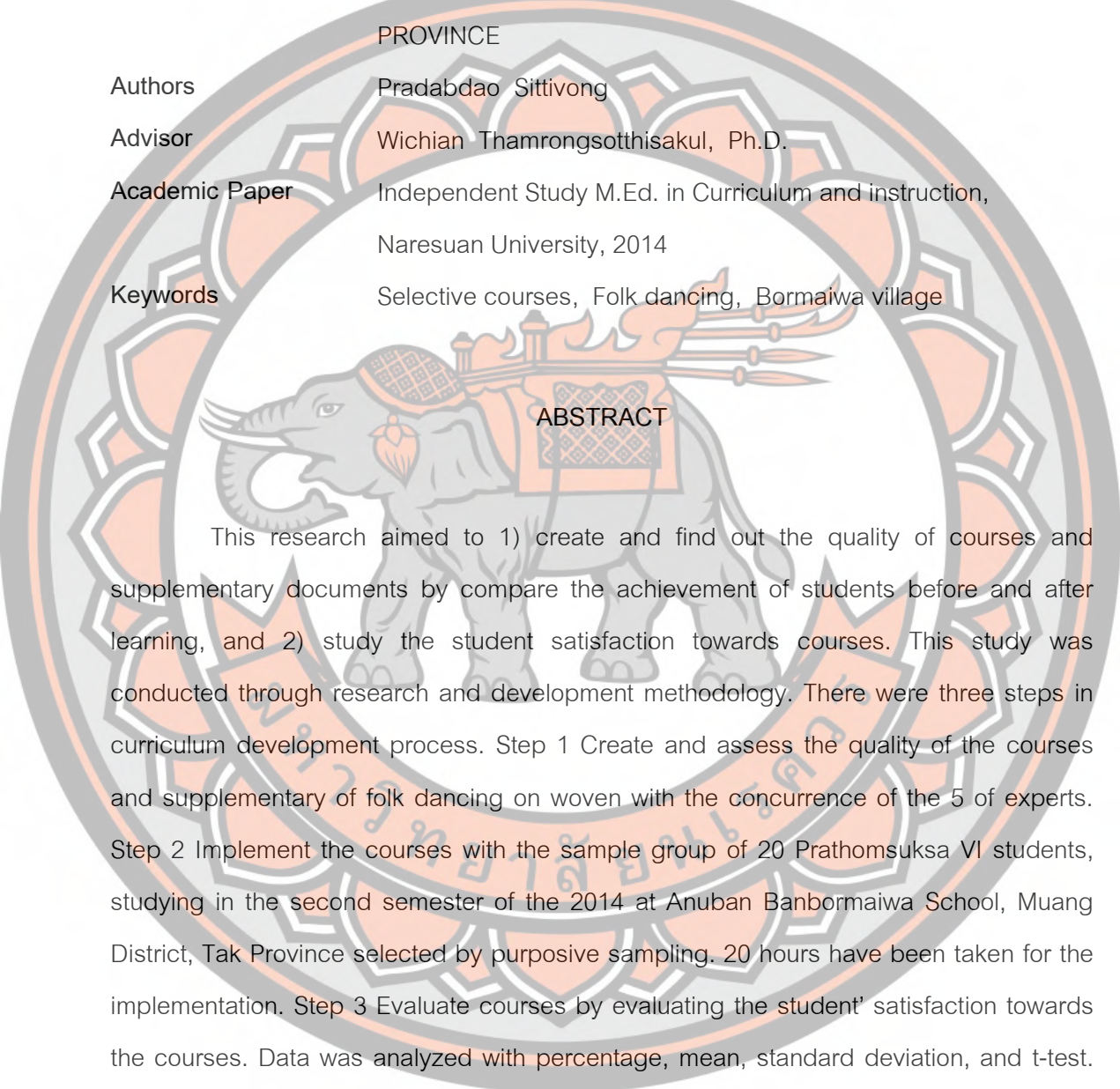
Title THE DEVELOPMENT OF SELECTIVE COURSER OF FOLK DANCING ON WOVEN FOR PRATHOMSUKSA VI STUDENT AT BORMAIWA VILLAGE, MUANG DISTRICT, TAK PROVINCE

Authors Pradabdao Sittivong

Advisor Wichian Thamrongsoththisakul, Ph.D.

Academic Paper Independent Study M.Ed. in Curriculum and instruction, Naresuan University, 2014

Keywords Selective courses, Folk dancing, Bormaiwa village

ABSTRACT

This research aimed to 1) create and find out the quality of courses and supplementary documents by compare the achievement of students before and after learning, and 2) study the student satisfaction towards courses. This study was conducted through research and development methodology. There were three steps in curriculum development process. Step 1 Create and assess the quality of the courses and supplementary of folk dancing on woven with the concurrence of the 5 of experts. Step 2 Implement the courses with the sample group of 20 Prathomsuksa VI students, studying in the second semester of the 2014 at Anuban Banbormaiwa School, Muang District, Tak Province selected by purposive sampling. 20 hours have been taken for the implementation. Step 3 Evaluate courses by evaluating the student' satisfaction towards the courses. Data was analyzed with percentage, mean, standard deviation, and t-test. The results can be summarized as follow;

1. The selective courses of folk dancing on woven for Prathomsuksa VI students at Banbormaiwa village, Muang District, Tak Province comprises of 7 elements, including rationale, objectives, courses outline, learning unit, guidelines for learning, guidelines for learning materials and learning resources, guidelines for learning assessment. The

content was divided into five unit plans. The courses and supplementary documents were appropriate at high level.

2. The implementation of the courses was found that; 1) students acquired higher achievement with statistical significant of the level of .01 and 2) students' performance in the skills of folk dancing on woven were at the highest level.

3. The evaluation of the courses was found that students' satisfaction towards the courses were at the high level.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.....	9
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	18
ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	26
ความเป็นมาของชุมชนบ้านป่าไม้ห้วย อำเภอมะนัง จังหวัดตาก.....	33
นาฏศิลป์.....	36
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	45
ความพึงพอใจ.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	56
ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา.....	59
ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	67
ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบการพัฒนา หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา.....	66
ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา.....	70
ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษา.....	72
5 บทสรุป.....	75
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	73
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	84
ประวัติผู้วิจัย.....	146

สารบัญตาราง

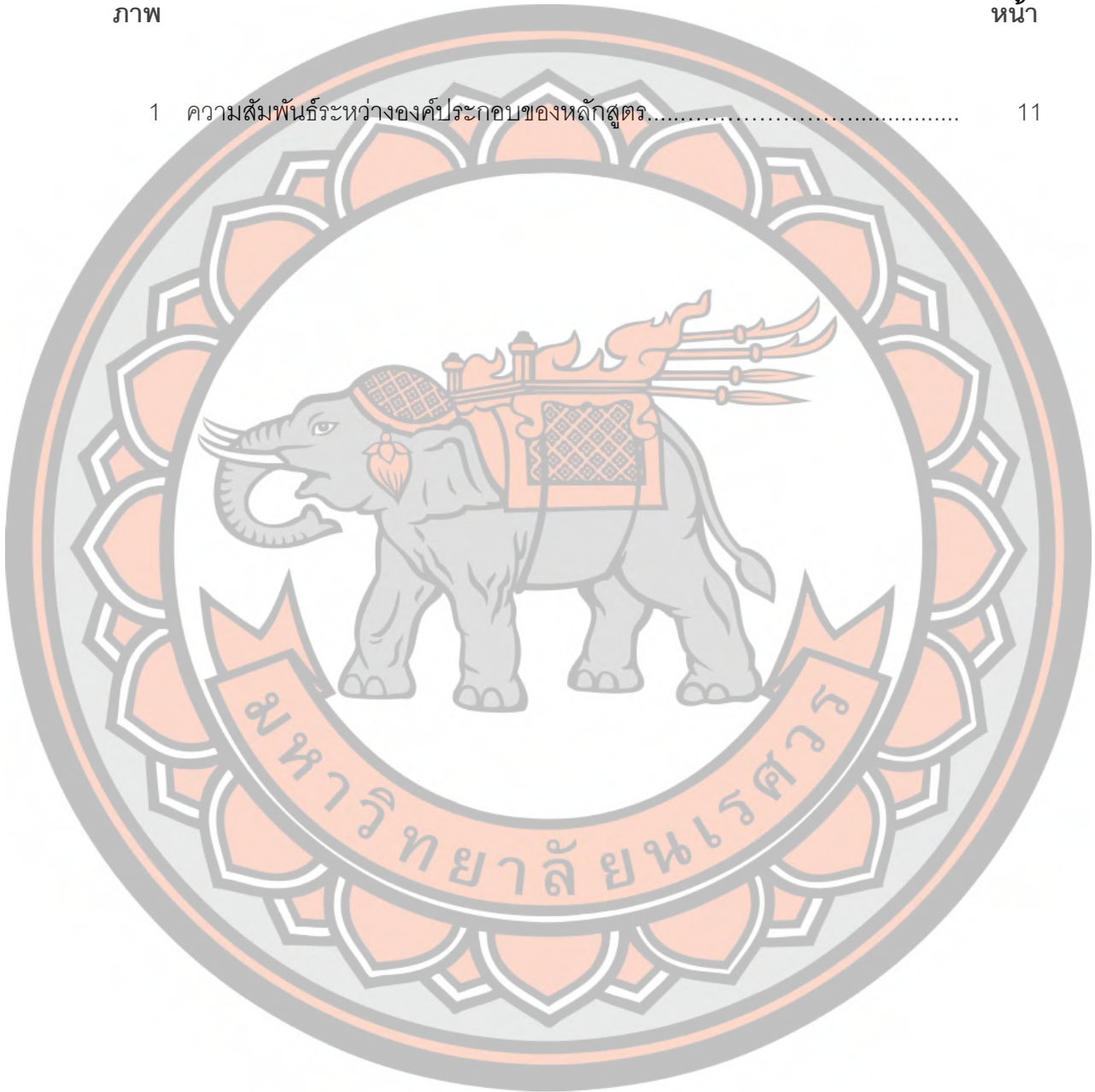
ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลอง.....	62
2 แสดงแบบแผนระยะเวลาการทดลอง.....	63
3 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษา.....	66
4 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของเอกสารประกอบ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา ของผู้เชี่ยวชาญ.....	68
5 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา.....	70
6 แสดงผลการประเมินทักษะการอ่านหลังเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับ มัธยมศึกษา.....	71
7 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษา.....	72

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร.....	11
---	----

ตัวอย่างสารบัญญากาศภาษาไทย

สารบัญญากาศ

ภาพ

หน้า

1	ขั้นตอนการผลิตชาเขียวใบหม่อน.....	3
2	เตาผลิตแก๊สแบบอากาศไหลลง.....	10
3	เตาผลิตแก๊สแบบอากาศไหลขึ้น.....	10
4	เตาผลิตแก๊สแบบอากาศไหลขวาง.....	11
5	เตาผลิตแก๊สแบบพ่นฝอยโดยตรง.....	12
6	เตาผลิตแก๊สแบบพ่นฝอยในห้องเผาไหม้.....	13
7	เตาผลิตแก๊สแบบหมุนวน.....	14

มหาวิทยาลัยนครราชสีมา

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 23 ภูมิปัญญาการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ข้อ(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ มาตรา 27 ระบุไว้ว่า “กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” ในมาตรา 29 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน” ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ทักษะความสามารถพิเศษที่นำไปสู่ความเป็นเลิศเฉพาะทางหรือศิลปิน เป็นนักอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ

ชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้อำเภอเมืองตาก แต่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายเป็นสังคมในแบบชนบท ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา และอีกหนึ่งอาชีพที่ชาวชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า ได้สืบทอดต่อกันมาจากรบรรพบุรุษ คืออาชีพจักสานไม้ไผ่ ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านเกือบทุกหลังคาเรือนทำเพื่อรอฤดูเก็บเกี่ยว จากงานที่เป็นอาชีพเสริมทำเพื่อรอผลผลิตกลายเป็นอาชีพหลัก ที่ชาวบ้านเห็นว่ามีรายได้เข้ามาจนเพียงพอครอบครัวเป็นประจำ นอกจากงานจักสานจะเป็นอาชีพที่ช่วยส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนแล้ว ยังเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่าต่อคนในท้องถิ่นอีกด้วย เนื่องจากงานจักสานไม้ไผ่เป็น

งานละเอียดลออ ต้องอาศัยความอดทน ประณีต และความคิดสร้างสรรค์ในการทำอย่างมาก ผู้ที่สามารถทำได้นั้นต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และศักยภาพในการทำอย่างสูง และได้รับการถ่ายทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น งานจักสานจึงถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ทรงคุณค่า ควรแก่การอนุรักษ์ และตระหนักเห็นความสำคัญของชุมชน

แม้ว่าชุมชนบ้านป่อไม้หว่า จะมีภูมิปัญญาที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จนเป็นอาชีพสำคัญในชุมชนที่บรรพบุรุษได้เรียนรู้สร้าง และใช้ภูมิปัญญานั้นผ่านกาลเวลาอันยาวนาน จวบจนถึงปัจจุบัน แต่สิ่งที่น่าสะท้อนใจกลับพบว่าในปัจจุบันมีเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังประกอบอาชีพจักสาน ซึ่งต้องใช้รายได้จากอาชีพจักสานเป็นรายได้สำคัญช่องทางหนึ่งในการเลี้ยงดูครอบครัว ในขณะที่คนรุ่นใหม่ ซึ่งอยู่ในระบบการศึกษากระแสหลัก กลับไม่เห็นคุณค่า ไม่สนใจที่จะเรียนรู้ สร้างและใช้ภูมิปัญญาเหล่านั้น เพื่อทำมาหากินต่อไป สภาพการณ์เช่นนี้ นำมาสู่ความวิตกกังวลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของหลายฝ่ายว่าภูมิปัญญางานจักสานไม่ไผ่จะเสื่อมหายไปจากชุมชน และนั่นหมายความว่า รายได้และความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนก็จะต้องเปลี่ยนไปด้วย วิกฤตการณ์เช่นนี้เป็นเครื่องชี้วัดว่าสถานศึกษาจะต้องทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไปดังที่ได้กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าปัญหาสำคัญคือ การขาดความตระหนัก การเห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ในสถานศึกษาแนวทางหนึ่ง คือ การใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นเครื่องจรรโลงใจให้เกิดตามจุดมุ่งหวังเช่นนั้นได้ นาฏศิลป์เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีคุณค่า จรรโลงจิตใจของมนุษย์ดังที่ (วิมลศรี อุรรมัย, มปป. หน้า 2-3) กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ไทยนั้นมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องถึงวัฒนธรรมและมรดกประจำชาติ และยังมีประโยชน์อีกนานับประการ ทั้งประโยชน์ต่อตนเอง เช่น ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย (Physical) เพราะการฝึกการรำรำเป็นส่วนหนึ่งของการออกกำลังกาย ทำให้อารมณ์ดี อายุยืน ทรวดทรงสง่างาม บุคลิกดี สามารถยึดเป็นอาชีพได้ ส่วนคุณค่าทางด้านจิตใจและทัศนคติ (Affective) ช่วยให้มีจิตใจที่แจ่มใส กล้าแสดงออก มีความจำและปฏิภาณดี ทำให้เป็นผู้มีสุนทรีย์ในด้านความงาม และจริยะในเรื่องของความงามความไพเราะ การกล่อมเกล่าจิตใจให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ให้มีความประพฤติดี ถูกต้อง สำหรับประโยชน์ระดับชาติ เป็นการส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ และแสดงออกถึงความเป็นอารยประเทศอีกด้วย นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทาง และดนตรี และยังรวมศิลปะแขนงอื่นๆ ไว้ด้วยกันไม่ว่าจะเป็น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏกรรม และอื่นๆ ฉะนั้นพฤติกรรมทางด้านนาฏศิลป์ของไทยจึงเป็นพฤติกรรม

หล่อหลอมรวมเอาสิ่งที่ตั้งงามที่เกี่ยวข้อกับ กาย วาจา ใจ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในด้านการแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างไปจากสัตว์โลกทั้งหลาย

เห็นได้จากงานวิจัยของเกษกรินทร์ ปัญญาคำ (2553) ที่ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหนึ่งประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1: การวิจัยแบบผสมวิธี ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหนึ่งประโมทัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเหมาะสมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดี อีกทั้งเป็นการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งได้ด้วย (ตระหนักและรักภูมิปัญญา)

อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกด้าน รวมทั้งการเสริมสร้างความตระหนัก เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาและนาฏศิลป์ การจัดการศึกษาที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้นั้นต้องจัดการศึกษาในระดับหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรมีความสำคัญดังที่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 5) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นกรอบแนวทางการจัดการศึกษาของผู้สอน เพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความประพฤติ ที่จะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม

การทำเครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมสำคัญยิ่งประเภทหนึ่งในสังคมเกษตรกรรม เพราะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ผู้ใช้สามารถสานขึ้นเองจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น เครื่องจักสานยังเป็งานศิลปะหัตถกรรมที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของชาวบ้านได้หลายอย่าง สะท้อนให้เห็นความชาญฉลาดในการเลือกสรรวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ทำเครื่องจักสานซึ่งชาวบ้านจะมีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของวัตถุดิบแต่ละชนิดเป็นอย่างดี แล้วนำมาดัดแปลงแปรรูปเป็นวัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสานด้วยวิธีง่ายๆ แต่สนองการใช้สอยได้ดี “งานจักสานไม้ไผ่” จัดเป็หัตถกรรมพื้นบ้านประจำท้องถิ่น ของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า ตำบลน้ำรั่ม อำเภอเมืองตาก ที่สืบทอดกันมาจากวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน กลุ่มจักสานไม้ไผ่ จนกระทั่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ ให้กับชาวบ้านในชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้น

ดังนั้นผลิตภัณฑ์จักสานพื้นบ้านจึงมีความสำคัญทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน มีกระบวนการและวิธีการทำ หลายขั้นตอนที่สะท้อนความเป็นพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงถึงความเป็นศิลปะที่งดงามน่าสืบสานอนุรักษ์ และบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถึงภูมิปัญญาอันล้ำค่าของชุมชนไว้ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของกลุ่มสาระศิลปะ ของโรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า กับอาชีพในท้องถิ่น โดยการสำรวจความต้องการของ

ชุมชน ผู้ปกครอง คณะครู และนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า ในปีการศึกษา 2557 พบว่าทุกฝ่ายมีความต้องการอย่างยิ่งที่จะร่วมมือร่วมใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์งานจักสาน โดยมุ่งเน้นไปที่นักเรียนเป็นสำคัญ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการขั้นตอนของงานจักสาน ควบคู่ไปกับการแสดงท่าทางการรำอย่างแบบพื้นบ้าน ในรายวิชานาฏศิลป์ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกแนวทางการเสริมสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตากขึ้น ซึ่งเป็นการนำเอาสาระในสวนภูมิปัญญาจักสานท้องถิ่นและการแสดงนาฏศิลป์ไทยในเรื่องของการประดิษฐ์ท่ารำจากการประกอบอาชีพจักสานของคนในชุมชน นำมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ในลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการรำ มีความภาคภูมิใจ และรักในท้องถิ่นของตน อีกทั้งยังเป็นการนำเอาภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ ที่นับว่าเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ร่วมกับการแสดงนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ และสืบทอดเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่สืบไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาจักสาน
  - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
  - 2.2 ประเมินทักษะการรำวิชาจักสานหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาจักสาน

ขอบเขตของงานวิจัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดเนื้อหา 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาวิจัยได้พัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 18 แผน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเครื่องมือวัดและประเมินผล ซึ่งมีสาระการเรียนรู้ที่นำมาจัดหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วยดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า เมืองตาก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 องค์ประกอบในการแสดงระบุว่าจักสาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ลีลานาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 นาฏทัศนนา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบด้านต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน

ตอนที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ประวัติความเป็นมา

1.2 องค์ประกอบของระบุว่าจักสาน

1.3 นาฏยศัพท์ที่ใช้ในการรำ ระบุว่าจักสาน

1.4 การรำ ระบุว่าจักสาน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ที่นำมาพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

2.2 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านป่อไม้หว่า เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดย การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชนบ้านป่อไม้หว่า อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

3.2.1 ความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน

3.2.2 ทักษะในการจำ ของนักเรียน ที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน

4. ระยะเวลาในการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

ตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาล บ้านป่อไม้หว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงให้ความหมายศัพท์เฉพาะสำหรับการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน ชุมชนบ้านป่อไม้หว่าเมืองตาก หมายถึง แผนการจัดการศึกษาเกี่ยวกับระบายจักษาน ชุมชนบ้านป่อไม้หว่าเมืองตาก เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้

ความเข้าใจ มีทักษะการจำและความตระหนักในคุณค่า ภูมิปัญญาการจักสานของชุมชน บ้านบ่อไม้หว้าเมืองตาก ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ มี 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตร 2) ออกแบบหรือร่างหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และ 3) ทดลองใช้และประเมินหลักสูตร

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง เทคนิควิธี องค์ความรู้ชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง มีการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายโดยมีความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน จากชุมชนหนึ่งสู่ชุมชนหนึ่งจนทำให้สังคมชาวบ้านมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

4. ระบายจักสาน หมายถึง การแสดงนาฏศิลป์ไทยพื้นบ้าน นำเอาวิธีการขั้นตอนในการจักสาน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของบ้านบ่อไม้หว้าในจังหวัดตาก โดยเริ่มจากการจัดเตรียมวัสดุดิบ จนกระทั่งนำมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น แล้วนำมาประดิษฐ์เป็นท่ารำที่สอดคล้องกับจังหวะ ทำนองเพลง โดยอาศัยหลักการทางด้านนาฏศิลป์ โดยใช้การประกอบอาชีพในท้องถิ่นบูรณาการร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระนาฏศิลป์

5. ทักษะการจำ หมายถึง ความสามารถในการแสดงท่าทางลีลาทางด้านนาฏศิลป์ไทยของผู้เรียน เรื่อง ระบายจักสาน ซึ่งวัดโดยแบบวัดทักษะการแสดงนาฏศิลป์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับการปฏิบัติได้ ซึ่งตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่ใช้วัด ได้แก่ มีลำดับขั้นตอนในการรำ ลีลาท่ารำ จังหวะและความต่อเนื่องของท่ารำ ความกล้าแสดงออก

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่ได้จากการตามหลักสูตรระบายจักสาน ประกอบด้วยพุทธิพิสัย ตามขั้น 6 ขั้น คือ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้ ซึ่งลักษณะแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

7. ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบ ความรัก ความสุข ในการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน วัดโดยแบบประเมินความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 9 ข้อความ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ดังรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

1.3 การพัฒนาหลักสูตร

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม

2.1 หลักการ

2.2 จุดมุ่งหมาย

2.3 การจัดเวลาเรียน

2.4 โครงสร้าง

2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบ่อไม้หว่า อำเภอมือง จังหวัดตาก

4.1 สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านบ่อไม้หว่า

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

4.3 ลักษณะภูมิประเทศ

4.5 ลักษณะภูมิอากาศ

4.6 สภาพเศรษฐกิจ

4.7 ขั้นตอนการจักสานไม้ไผ่

4.8 ประเภทและลวดลายของงานจักสาน

5. นาฏศิลป์

5.1 ความหมายของนาฏศิลป์

5.2 ความมุ่งหมายของนาฏศิลป์

5.3 คุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์

5.4 องค์ประกอบของนาฏศิลป์

5.5 การประดิษฐ์ท่ารำ

5.6 แนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.2 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

6.4 การวัดทักษะท่ารำ

7. ความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

7.2 การวัดความพึงพอใจ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยภายในประเทศ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้อย่างหลากหลาย มีตั้งแต่การให้ความหมายที่กว้างจนถึงการให้ความหมายของหลักสูตรที่แคบเฉพาะด้าน ดังนี้

ทาบ (Taba, 1962: 10 อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 2) สรุปว่า หลักสูตร เป็นวิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเรา

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974 อ้างอิงใน พิชญา สังเงิน และคณะ 2552, หน้า 11) กล่าวว่า หลักสูตรคือ ความพยายามทั้งหมดที่โรงเรียนได้จัดทำเพื่อก่อให้เกิดผลที่โรงเรียนปรารถนาในตัวผู้เรียนทั้งประสบการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

สังต์ อุทรานันท์ (2537 อ้างอิงใน พิชญา สังเงิน และคณะ 2552, หน้า 11) กล่าวว่า ถึงแม้หลักสูตรจะมีความแตกต่างกันไปก็ตาม นักปราชญ์ทางหลักสูตรก็ได้ยอมรับค่านิยมของหลักสูตรซึ่งกล่าวในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตรประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังจะให้ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น สำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
4. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งเขาได้นำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำของทางโรงเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 132) ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการจัดการศึกษาที่ประมวลเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และกิจกรรมต่างๆ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดหมาย สาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537:46 อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 3) ให้ความหมายว่า หลักสูตรมีความหมายสองนัย โดยความหมายในวงแคบของหลักสูตร คือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้างหลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 3) สรุปได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์เรียนรู้ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้เขามีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้

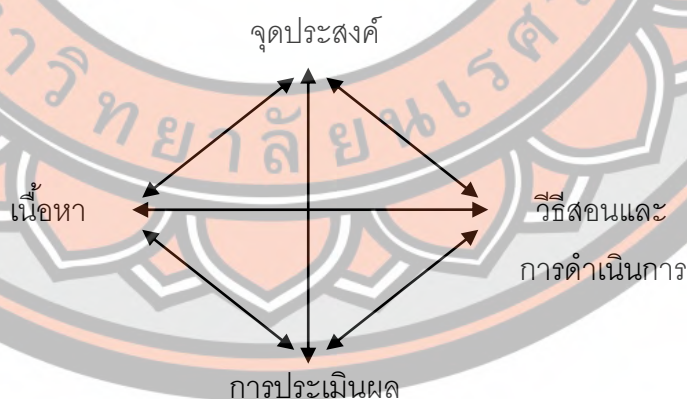
วิเชียร อังระโศภิตสกุล (2553, หน้า 72) ได้สรุปว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ให้เกิดกับผู้เรียน โดยกำหนดเนื้อหา กิจกรรมหรือประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดในแผนการดำเนินการไว้แล้วอย่างเป็นระบบ

จากความหมายของหลักสูตรที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดในแผน ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและความตระหนักเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล โครงสร้างหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ในหลักการและสาระสำคัญแล้ว จะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

ทาบ (Taba, 1962: 422-423 อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 6) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ 4 ประการ คือ จุดประสงค์ เนื้อหาวิธีสอน และการดำเนินการประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler, 1971: 1 อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 5-6) ได้ตั้งคำถามซึ่งนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Purposes) ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียน เรียน บรรลุผล

2. ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational experience) ที่โรงเรียนจะจัดประสบการณ์ อะไรบ้างที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. วิธีจัดประสบการณ์ (Organizational to educational Experience) โรงเรียนจะจัด ประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. วิธีการประเมิน (Determination of what to evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้ และจะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 133) ให้ความหมายไว้ว่า องค์ประกอบหลักสูตร คือ ส่วนย่อยที่ประกอบกันขึ้นเป็นหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง องค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นของ หลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลรวมถึง รายละเอียดทุกส่วนให้มีความสอดคล้องกัน

สังัด อุทรานันท์ (2537) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีองค์ประกอบ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตรได้แก่ จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบอื่นๆ ที่น่าจะบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่ เหตุผลและความจำเป็นของ หลักสูตร การเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอน

ภำรง บัวศรี (2542: 8-9 อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, หน้า 6) ได้สรุปองค์ประกอบ สำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ คือ

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Educational goals and policies) หมายถึง สิ่งที่ รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structure) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่ แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นแล้ว

5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องการให้เรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum materials and instructional media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ วีดิทัศน์ ภาพ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 3) สรุปได้ว่าหลักสูตรต้องมีองค์ประกอบครบทั้งสี่ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย/จุดประสงค์ เนื้อหา/ประสบการณ์ วิธีการจัดประสบการณ์/วิธีสอน และการประเมินผล ซึ่งหลักสูตรจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ เพราะถ้าขาดจุดประสงค์ก็จะไม่รู้ว่าจะสอนไปเพื่ออะไร ถ้าขาดเนื้อหาที่ไม่รู้ว่าจะนำอะไรมาสอน และถ้าขาดวิธีการสอนที่ดีก็จะทำให้ผู้เรียนไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และถ้าขาดการประเมินผลก็ไม่ทราบว่าการสอนนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร ควรจะปรับปรุงพัฒนาอะไรตรงไหน และผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่

จากข้อสรุปของนักการศึกษาในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ได้ 7 องค์ประกอบดังนี้ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

1.3 การพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตร จากการศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร ประมวลรูปแบบได้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 11-27) สุณีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 163-164) และ บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 64-72)

1. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรขอไทเลอร์ (Ralph W.Tyler 1974, หน้า 10-11) ให้แนวคิดว่า ต้องควรเพิ่มพัฒนาปรับปรุงจาก (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537, หน้า 11-16, สุณีย์ ภูพันธ์ 2546, หน้า 163-164)

1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมาย ต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จาก 3 แหล่ง ได้แก่ แหล่งของสังคม ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ และการปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม โครงสร้างที่สำคัญทางสังคม และความมุ่งหวังทางสังคม ชุมชน แหล่งที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการ แหล่งที่ 3 ได้แก่ คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาการต่างๆ

1.2 การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องคำนึงว่าคาดหวังจะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เช่นไร โดยพิจารณาเลือกประสบการณ์ต้องคำนึงว่า ผู้เรียนมีโอกาสฝึกพฤติกรรม มีกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกโดยคำนึงถึงผู้เรียนพึงพอใจ

1.3 การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรจะมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ที่วัด และพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์สอดคล้องกันหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้วัดเหมาะสมหรือไม่ เครื่องมือมีคุณภาพด้านความเป็นปรนัย ความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงหรือไม่ อย่างไร

2. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba)

ในการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba 1966, หน้า 9-10) มีแนวคิดในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2537, หน้า 17-26, สุนีย์ ภูพันธ์ 2546, หน้า 167-168)

ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (diagnosis of Needs) สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objective) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว

ขั้นที่ 3 เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะมีส่วนช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งนอกจากจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัยและความสามารถของผู้เรียน ยังต้องมีความเชื่อถือได้ และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วย

ขั้นที่ 4 จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ควรนำมาจัดลำดับโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์ (Selection of Learning Experience) ครูผู้สอน หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือก ประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experience) ประสบการณ์การเรียนรู้ ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

ขั้นที่ 7 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Determination What to ways and Means of Doing it) เป็นการตัดสินใจว่าต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร

3. เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Galen L Saylor and William M Alexander 1974, หน้า 7) ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์ และทาบา และนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546, หน้า 169 - 170)

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goal Objection and Domains) นักพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก ก่อนจะพิจารณาถึงขอบเขต

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) ตัดสินใจเลือกจะจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และลักษณะทางสังคม

ขั้นที่ 3 การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร จะเป็นขั้นตอนการนำไปใช้ โดยผู้สอนต้องวางแผน และจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ เลือกรูปวิธีการสอน และวัสดุสื่อการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้าย คือ การตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรว่า สำเร็จตามเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

4. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของกูดและริชเชอร์ (Good and Richer) กูดและริชเชอร์ (Good and Richer, 1974, หน้า 8) ได้เสนอแนะรูปแบบการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบใหญ่ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนเนื้อหาสาระที่ต้องปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

ส่วนที่ 2 ส่วนของพฤติกรรมที่ต้องปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

5. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของฟ็อกซ์ (Robert S. Fox) ฟ็อกซ์ (Robert S. Fox 1975, หน้า 21) เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรควรพิจารณาตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 พิจารณาค่านิยมต่างๆ ของสังคม และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การคัดเลือกเนื้อหา

ขั้นที่ 3 การนำไปใช้ประโยชน์ที่จะได้

6. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของรักก์ (Rugg) รักก์ (Rugg 1974, หน้า 8-9) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรมีงานสำคัญๆ ที่จะต้องทำ 3 ประการ คือ

1. การพิจารณาและกำหนดเป้าหมายเบื้องต้น
2. การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุประกอบการเรียนการสอน
3. การกำหนดระบบการจัดการเรียนการสอน

สำหรับประเทศไทย มีนักการศึกษาได้เสนอแนะรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรประมวลได้ ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 90)

เสนอแนะลำดับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสังคมและชุมชน

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็น

ขั้นที่ 3 สสำรวจความต้องการและความจำเป็นของสังคมและชุมชน

ขั้นที่ 4 กำหนดวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 5 เลือกเนื้อหาวิชา

ขั้นที่ 6 เลือกบุคลากรที่มีความชำนาญในการเนื้อหาวิชานั้นมาร่วมจัดทำ

ขั้นที่ 7 จัดเรียงลำดับเนื้อหาความรู้

ขั้นที่ 8 สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับเนื้อหาวิชาเพื่อการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 9 กำหนดการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์

2. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวิชัย ดิสสระและสุนีย์ ภูพันธ์, วิชัย ดิสสระ (2535, หน้า 37-38) และสุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 174) ได้สรุปแนวคิดของนักการพัฒนาหลักสูตรสรุปการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกันโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การจัดเนื้อหาของหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 4 การประเมินหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

3. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 21)

โดยทั่วไป ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยา และวิชาความรู้ต่างๆ

ขั้นที่ 2 พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ขั้นที่ 3 พัฒนาให้สอดคล้องกับระดับการพัฒนา ความต้องการ และความสนใจของ

ผู้เรียน

ขั้นที่ 4 พัฒนาให้สอดคล้องกับการหลักการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 พิจารณาความเหมาะสมกับความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่อง และ

บูรณาการของประสบการณ์ต่างๆ

ขั้นที่ 6 พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์ สารทความรู้

และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ขั้นที่ 7 พิจารณาถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 8 พัฒนาอย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 9 พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

ขั้นที่ 10 พัฒนามีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา

ขั้นที่ 11 อาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

จากแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พบว่าการ

พัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกหาการเรียนการสอนที่เหมาะสม

เป็นการรวบรวมทางเลือกที่เหมาะสมต่างๆเข้าด้วยกัน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็น การ

สร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตร 2) ออกแบบ

หรือร่างหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และ 3) ทดลองใช้และประเมินหลักสูตร

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และ ความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรียุค 2542) จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีที่ผ่านมา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547; สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล, 2548; สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักษณ์ วิรัชชัย, 2547 ; Nutravong, 2002; Kittisunthorn, 2003) พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1)

นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ

จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงหลักการและจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

2.1 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.2 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

2.3 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

2.4 โครงสร้าง

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 23-24) ได้กล่าวถึง การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)	รวม 6 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)	รวม 3 ปี	จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)	รวม 3 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง

โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น			
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	
● กลุ่มสาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (21 นก.)	840 (21 นก.)	840 (21 นก.)	๑,๕๖๐ (๓๙๙ นก.)
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
● รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและ จุดเน้น										ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง
										รวม 3 ปี
รวมเวลาเรียนทั้งหมด										ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรีย์ภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจาร์ณคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

คุณภาพผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รู้และเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถแสดงภาษาท่า นาฏยศัพท์พื้นฐาน สร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวและการแสดงนาฏศิลป์ และการละครง่าย ๆ ถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ และสามารถ ออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงง่าย ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง และบรรยาย ความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์

รู้และเข้าใจความสัมพันธ์และประโยชน์ของนาฏศิลป์และการละคร สามารถเปรียบเทียบ การแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น และสิ่งที่การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมประเพณี เห็นคุณค่าการรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงโดยเน้นการถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์
2. ออกแบบ เครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงอย่างง่าย ๆ
3. แสดงนาฏศิลป์และการละครง่าย ๆ
4. บรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์และการละครอย่างสร้างสรรค์
5. แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง

6. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน
มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็น
คุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. อธิบายสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงนาฏศิลป์และละคร
2. ระบุประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงหรือการชมการแสดงนาฏศิลป์และละคร

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง สิ่งที่แสดง
ความรู้ ความคิด และการกระทำของบรรพบุรุษของเรา เพื่อที่จะดำรงชีวิตรอดอย่างมีความสุข
ดังนั้น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงต้องศึกษาควบคู่ไปกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพราะเป็นสิ่งที่
เกี่ยวข้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน ในขณะเดียวกัน การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านก็ต้องเกี่ยวข้องกับ
งานที่ทำได้ง่าย ๆ คือ งานทำด้วยมือหรืองานหัตถกรรม และศิลปกรรมพื้นบ้าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 2) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) คือ
ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิด
ปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้
ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและ
การปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน
และในการตัวของผู้นั้นเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการ
ยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

สำนักคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534, หน้า 52) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น (local wisdom) สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อม
ที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม จึงต้องใช้
ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้ว พื้นฟู ประยุกต์ ประดิษฐ์ เสริมสร้างสิ่งใหม่ บนรากฐานสิ่งเก่าที่
ค้นพบนั้น นักฟื้นฟู นักประยุกต์ และนักประดิษฐ์คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้ มีชื่อเรียก

ในเวลาต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน”หรือ “ผู้รู้ชาวบ้าน”และสติปัญญาที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้ เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน”หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

รัตนะ บัวสนธิ (2533, หน้า 69 อ้างอิงใน จุริย์ บัวเข็ม และคณะ, 2551, หน้า 62) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอยู่ในท้องถิ่นโดยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย บุคคลที่สามารถปรับเปลี่ยนแบบแผนชีวิตนี้ เรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (2536, หน้า 21) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการส่งเสริมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชาแบบเรียนที่เราเรียน แต่เป็นการเชื่อมโยงกันทุกรายวิชาทั้งที่เป็นเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การศึกษา และวัฒนธรรม จะผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2536, หน้า 6 อ้างอิงใน จุริย์ บัวเข็ม และคณะ, 2551, หน้า 62) อธิบายว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสิ่งที่มิชอบเขต กว้างขวาง ลึกซึ้ง หมายถึง คตินิยม ความรู้ สันทัด การทำเทียมของธรรมชาติของสรรพสิ่งรอบตัวและการเลือกเฟ้น ความคิด วิธีการ มาใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างได้ผล เป็นเรื่องของการสะสมประสบการณ์มาหลายชั่วคน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเทคนิควิถี เป็นองค์ความรู้ ชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง มีการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน จากชุมชนหนึ่งสู่ชุมชนหนึ่งจนทำให้สังคมชาวบ้านมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหา การดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

3.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอันส่งผลถึงการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) กล่าวไว้ว่า คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็น ปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
2. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
3. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
4. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
5. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 23 (2542, หน้า 12-13) กล่าวว่า คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ได้แก่ ประโยชน์ และความสำคัญของภูมิปัญญา ที่บรรพบุรุษไทย ได้สร้างสรรค์ และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้คนในชาติเกิดความรัก และความภาคภูมิใจ ที่จะร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อไปในอนาคต เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ประเพณีไทย การมีน้ำใจ ศักยภาพในการประสานผลประโยชน์ เป็นต้น ภูมิปัญญาไทยจึงมีคุณค่า และความสำคัญดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น
2. สร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรี เกียรติภูมิแก่คนไทย
3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม
4. สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
5. เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

ประเวศ วะสี (2533, หน้า 31-34) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน ไว้ว่า สังคมที่เด่นชัดไม่ว่าสังคมใดหรือชุมชนใดก็ตามเมื่อเกิดขึ้นหรือดำรงอยู่มานานล้วนจักต้องมี ภูมิปัญญาของตนเองไม่เช่นนั้นนั้นก็อยู่ไม่ได้ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมามองในด้านความคิดและความรู้ แล้วรัฐบาลกับเอกชนไม่ค่อยให้ความสำคัญ ในภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือความรู้ดั้งเดิมของ สังคมไทย ด้วยความไม่เข้าใจอาจเห็นว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสิ่งคร่ำครึต้องพัฒนาให้ทันยุโรป เมื่อผ่านการต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ผลที่ตามมาอาจพูดได้ว่าชนบทไทย ถูกทำลายย่อยยับเกิด สภาพล้มละลายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ก่อผลกระทบถึงครอบครัว เนื่องจาก ความสมดุลของชีวิตเท่าที่เคยเป็นอยู่มาก่อนถูกทำลาย

วิชัย ตันศิริ (2536, หน้า 5 อ้างอิงใน จุริย์ บัวเข็ม และคณะ, 2551, หน้า 63) อธิบายถึง ความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านว่า มนุษย์จัดระบบการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมโดยวิธีการ

ต่างๆกันด้วยสติปัญญาอันล้ำเลิศของมนุษย์สังคมในยุคต่างๆ ได้สร้างขนบธรรมเนียมประเพณี แนวประพฤติปฏิบัติ วิถีชีวิต และทักษะการเลี้ยงชีพตลอดจนความเชื่อทางศาสนา เพื่อสั่งสอนเยาวชน เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของแต่ละสังคมกระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคมสมัยก่อน แทรกซึมอยู่กับวิถีชีวิตประจำวันสอดแทรกอย่างจริงจังในพิธีการต่างๆ

นันทสาร สีสลับ (2542:25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทยว่า ภูมิปัญญาไทย ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน และเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

ประกอบ ใจมั่น (2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลง และผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอก เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนดทำกิจการงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกที่บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์ สืบทอดภูมิปัญญามาอย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ปรับความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน และเปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัยสืบสานเรื่องราวอันทรงคุณค่ามากมาย ส่งผลให้คนในชาติเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อกันมาและต่อไปในอนาคต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง

3.3 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

รุ่ง แก้วแดง (2543, หน้า 206-208) ได้แยกประเภทภูมิปัญญาไทยไว้ 11 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม

3. สาขาแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานองค์กรชุมชนต่างๆ ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษาทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ เป็นต้น

11. สาขาการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดการอบรมเลี้ยงดูการบ่มเพาะ การสอนสั่ง การสร้างสื่อ และอุปกรณ์การวัดความสำเร็จ

รัตน์ะ บัวสนธ์ (2535, หน้า 57) ได้จำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 3 ประเภท คือ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพมีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

อังกูล สมคะเนย์ (2535:37) ได้จำแนกภูมิปัญญาชาวบ้านออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เรื่องเกี่ยวกับ คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์แห่งความรู้ที่เกิดจากการสังสมถ่ายทอดกันมาจากคติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นการประกอบพิธีกรรม การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และการใช้แรงงานของตนเอง รวมถึงการหาผลผลิตต่างๆที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนา ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ คติ คำคม สุภาษิต คำพังเพย นิทานหรือตำนานพื้นบ้าน คติธรรมคำสอนทางศาสนา ปริศนาคำทายต่างๆ ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน

กลุ่มที่ 2 เรื่องของศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี จะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งก็คือผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่แสดงให้เห็นคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาเฉพาะกลุ่มชน หรือท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเจริญของงานและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ได้แก่ การละเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านประเภทต่างๆ ศิลปะการแสดง เช่น หนังตะลุง มโนราห์ ศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มที่ 3 เรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น ในอดีตวิถีชีวิตของคนไทยมีความเป็นอยู่โดยธรรมชาติ ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ จับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์เอง ในการประกอบอาชีพนั้นเป็นการทำเพื่อให้มีอยู่มีกินมากกว่าที่จะทำเพื่อความมั่งมี ความร่ำรวย โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอกมาเป็นตัวกำหนดหรืออิทธิพลในการผลิต แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากซึ่งเป็นผลมาจากการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศ เพื่อเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ระบบการผลิตของชาวบ้านได้รับผลกระทบไปด้วย จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างรุนแรง ผลจากความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจึงได้มีบุคคลหนึ่งนำไปใช้เป็นบทเรียน เกิดแนวคิดการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชนบท จึงได้มีการริเริ่มฟื้นฟูทรัพยากรในท้องถิ่นที่ได้มีการสูญเสียไปให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์พร้อมปรับสภาพการดำเนินชีวิตที่เคยถูกรบกวนด้วยระบบธุรกิจการค้า กลับมาสู่อาชีพเกษตรกรรม เพื่อความอยู่รอดโดยอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติ กลุ่มบุคคลดังกล่าวยืนหยัดต่อสู้ด้วยความเข้มแข็งกับความล้มเหลว และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจด้วยกำลังกาย สติปัญญา สังสมประสบการณ์จากการผสมผสานกลมกลืนได้อย่างเหมาะสม สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยพึ่งพาตนเอง บุคคล

เหล่านี้จึงเป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องและนำเอาหลักการ ความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ไปถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นต่อไป ได้แก่ การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ งานจักสานจากไม้ไผ่ งานจักสานจากเตยปาหนัน งานจักสานจากหวาย งานประดิษฐ์สิ่งของจากเปลือกหอยแตก การจัดทำผ้าบาติกและการเขียนลายผ้าบาติก

กลุ่มที่ 4 เรื่องของแนวความคิดหลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้มีบุคคลนำแนวความรู้และหลักการที่เคยปฏิบัติกันมา นำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและท้องถิ่น ซึ่งนับว่าบุคคลเหล่านี้ เป็นภูมิปัญญาอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม ได้แก่ การทำไร่นาสวนผสม ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การนำสมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรค การถนอมอาหาร

มาลินี สวยคำข้าว (2538, หน้า 39) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยยึดเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ทั้ง 5 หมวด คือ หมวดขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา หมวดภาษาและวรรณกรรม หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี หมวดการเล่น ดนตรี และการพักผ่อนหย่อนใจ หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ

ผู้วิจัยสรุปประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ว่า ลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันเกิดจากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากบุคคลและสถาบันต่างๆ ในท้องถิ่น โดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน จะมีลักษณะจำกัดเฉพาะถิ่น มีความเป็นสากล มุ่งการมีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติและมีความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับชีวิต จำแนกประเภทได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับคติและความเชื่อของมนุษย์
2. เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี
3. เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น
4. เกี่ยวกับแนวความคิดหลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน
5. เกี่ยวกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนของแต่ละท้องถิ่น

4. ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก

4.1 สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า

บ้านบ่อไม้หว้าเป็นชุมชนขนาดกลาง อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดตาก เนื่องจากชุมชนนี้มีระยะทางใกล้กับ อำเภอเมือง และมีทางหลวงสาย 12 ขนาด 6 เลน ตัดผ่านชุมชน จึงเกิดภาวะการเมืองขยายออกมาใกล้ชุมชนทำให้มีประชากรเพิ่มมากขึ้น และเริ่มกลายเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นในปัจจุบัน

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านบ่อไม้หว้า หมู่ 3 ต.น้ำร้อน อ.เมือง จ.ตาก อยู่ห่างจาก อ.เมืองตาก ประมาณ 8 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง คือ

ทิศเหนือ	ติดกับ	หมู่บ้านน้ำดิบ
ทิศใต้	ติดกับ	หมู่บ้านหนองพม่า
ทิศตะวันออก	ติดกับ	หมู่บ้านคลองข่างโพรง
ทิศตะวันตก	ติดกับ	หมู่บ้านคลองสัก

4.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านบ่อไม้หว้าเป็นที่ราบลุ่มและที่ดอนไม่มีแม่น้ำไหลผ่านใกล้บริเวณเชิงเขา ประชาชนอาศัยใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่หน่วยงานทางราชการสร้างขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในหมู่บ้านบ่อไม้หว้า หมู่ 3 มีอาณาเขตเล็กกว่า หมู่อื่นๆ เนื้อที่ส่วนมากเป็นสถานที่ราชการ และหน่วยงานของรัฐ จึงเหลือพื้นที่ทำเกษตรกรรม เพียงประมาณ 3,200 ไร่ เมื่อพื้นที่ทำการเกษตรน้อย ประชาชนส่วนใหญ่จึงยึดอาชีพเสริม คืองานจักสานไม้ไผ่ ที่สามารถทำอยู่ในครัวเรือนได้ ช่วงฤดูแล้ง น้ำจะไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร และฤดูฝนก็มีแหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ จึงลำบากในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4.4 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป จนถึง กลางเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป จนถึง เดือนตุลาคม โดยฝนจะตกทางด้านตะวันตกมากกว่าด้านตะวันออก เนื่องจากอยู่ในเขตอิทธิพลของมรสุมและดีเปรสชัน นอกจากนี้ด้านตะวันตกมีพื้นที่ป่าไม้สูงกว่าด้วย ทำให้เก็บความชุ่มชื้นได้เป็นอย่างดี

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมเป็นต้นไป จนถึง เดือนกุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวจัดในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม

4.5 สภาพเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว จะประกอบอาชีพจักสาน ซึ่งเป็นอีก หนึ่งอาชีพหลักในหมู่บ้าน เนื่องจากสภาพพื้นที่มีบริเวณใกล้เชิงเขา และมีป่าไผ่ จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน มีวัตถุดิบในการทำงานจักสานเป็นอาชีพ เพื่อหารายได้ เป็นลักษณะธุรกิจครอบครัว เพราะในแต่ละหลังคาเรือนจะแยกกันทำ แล้วจัดขายส่งเอง โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ หรือจัดส่งให้ เป็นรายได้ที่ได้รับสม่ำเสมอในชุมชน เพราะยังมีประชาชนในหมู่บ้านจำนวนหนึ่งที่ประกอบอาชีพจักสานเลี้ยงครอบครัวอยู่

4.6 ขั้นตอนการจักสานไม้ไผ่

งานจักสานไม้ไผ่ของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม ที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทุกครอบครัวจะรู้จักงานจักสานไม้ไผ่ การจักสานไม้ไผ่ ในอดีตนั้นทำไว้ใช้เองในครอบครัว ใช้วัสดุที่หาได้จากรอบๆ บริเวณใกล้เคียงชุมชน

วัตถุดิบในการจักสาน ที่ใช้กันทั่วไปในบ้านบ่อไม้หว้าได้แก่ ไม้ไผ่ซาง และไม้ไผ่ตง แต่ที่นิยมนำมาใช้ทำงานจักสานมากที่สุดคือไม้ไผ่ซาง เพราะเป็นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ลำปล้องมีความยาวหนาแข็งแรง ทนทานหาได้ง่ายมีอยู่ทั่วไป ในเขตจังหวัดตากและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดตาก ซึ่งมี 4 ขั้นตอนในการจักสานดังนี้

1. **ขั้นเตรียมวัสดุ** ต้องมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมวัสดุ คือเครื่องมือสำหรับแปรรูปวัตถุดิบจากธรรมชาติ มาเป็นวัสดุสำหรับทำเครื่องจักสานมีดที่ใช้กันทั่วไปเป็นมีดเหล็กกล้าเนื้อแกร่ง มี 2 ชนิด คือ

1.1 มีดสำหรับผ่าและตัด มักเป็นมีดขนาดใหญ่ สันหนา เช่น มีดโต้ หรือมีดอีโต้ใช้ตัดและผ่าไม้ไผ่ หวาย หรือไม้อื่นๆ ที่จะใช้ทำเครื่องจักสานให้มีขนาดตามต้องการ ก่อนที่จะนำไปเหลา จัก เป็นตอกหรือเป็นเส้นต่อไป

1.2 มีดตอก มีดชนิดนี้มีประโยชน์ใช้สอยตามชื่อคือ ใช้สำหรับจักตอกหรือเหลาหยาบ เป็นมีดปลายเรียวแหลม ปลายและด้ามงอน ส่วนมากตัวมีดจะสั้นกว่าด้าม เพราะในการจักหรือเหลาตอก จะใช้ด้ามสอดเข้าไประหว่างแขนกับลำตัวเพื่อให้จักหรือเหลาตอกได้สะดวก มีดชนิดนี้จะมีสันบางเพื่อให้จักได้ดี ส่วนปลายที่งอนแหลมนั้นจะใช้เจาะหรือคว้านได้ด้วย มีดตอกทั่วไปจะมีรูปร่าง

2. ขั้นตอนการเตรียมไม้ไผ่

เลือกลำต้นที่มีความตรง ลำปล้องยาว ผิวเรียบเป็นมัน หลังจากตัดออกมาจากกอ นำมาแช่น้ำตลอดทั้งลำเพื่อให้ไม้ไผ่มีความสดและป้องกันมด ปลวก มอด เจาะไซ เมื่อจะนำมาใช้งานจึงตัดเอาตามขนาดที่ต้องการมาผ่าออกแล้วนำไป จักเป็นตอกแล้วผึ่งแดดอ่อนๆ ให้แห้ง คล้ายคลึงกันดังกล่าวแล้ว แต่อาจจะมีรูปร่างพิเศษแตกต่างกันบ้างตามความนิยมของแต่ละถิ่นและช่างจักสานแต่ละคน

3. ขั้นตอนการจักตอก

3.1. การจักตอกป็น แบ่งไม้ไผ่ออกเป็นชิ้นๆตามขนาดที่ต้องการ ใช้มีดจักตอกเอา ส่วนในออก (ซี่ตอก) จักในส่วนที่เหลือออกเป็นเส้นบางๆ แล้วหลาวให้เรียบร้อยตากแดดให้แห้ง

3.2. การจักตอกตะแคง ใช้วิธีเดียวกันกับการจักตอกป็นเบื้องต้น แต่การจักให้เป็นเส้นตอกจะทำการจักทางผิวเป็นเส้นเล็กกว่าตอกป็น ทำการหลาวให้เรียบร้อย แล้วนำออกตากแดด

3.3. การจักไพล ใช้วิธีเดียวกันกับการจักตอกตะแคง แต่การหลาวจะหลาวให้เป็นเส้นกลมแบบเท่ากัน ทำการหลาวให้เรียบร้อย แล้วนำออกตากแดด

4. ขั้นตอนการจักสาน

หลังจากเตรียมวัสดุดิบ ในการทำงานจักสานแล้วก็ถึงขั้นลงมือสาน ช่างสานจะต้องรู้ว่า ควรใช้ลายสานแบบใด สำหรับเครื่องจักสานแต่ละชนิดเช่น กระด้ง กระไล้ กระแตง เป็นต้น ช่างจักสานที่มีความชำนาญ มากจะสามารถสานลายต่างๆได้อย่างรวดเร็วและคล่องแคล่ว เป็นระเบียบ และสวย

5. การรมควัน

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสาน การรมควันจะทำให้เครื่องจักสานมีลวดลายที่ชัดเจน ขึ้น เห็นลวดลายไม้ที่สานเพิ่มความสวยงาม มีความมันเงางาม และที่สำคัญ ก็เพื่อเพิ่มความแข็งแรง ทนทาน เพิ่มอายุการใช้งานแก่เครื่องจักสาน และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับเครื่องจักสาน

4.7 ประเภทและลวดลายของงานจักสาน

ลวดลายในการจักสานของชุมชนบ้านบ่อไม้หัวนั้น แบ่งตามลักษณะการใช้งานได้ 4 ลักษณะคือ

4.7.1 ลายขัด จะใช้สำหรับสานขึ้นลาย กระแตงเท่านั้น

4.7.2 ลายสอง จะใช้สำหรับการสานขึ้นลาย กระได้

4.7.3 ลายสาม จะใช้สำหรับสานขึ้นลาย กระได้

4.7.4 ยกสองทับห้า จะใช้สำหรับสานขึ้นลาย กระดั่งเท่านั้น

ในการจักสานไม้ไผ่ของชุมชนบ้านป่อไม้หั่ว ได้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญา ด้วยปราชญ์ชาวบ้าน โดยการสนับสนุนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรั่ม ในการส่งเสริมให้เป็นสินค้า โอท็อปประจำตำบล และทางโรงเรียนอนุบาล บ้านป่อไม้หั่ว ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้งานจักสานโดยตรงจากผู้มีประสบการณ์ โดยขอ แรงสนับสนุนจากชาวบ้าน เข้ามาสอนในสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัย ยังเห็นว่า การแสดงนาฏศิลป์ถือเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ และ สืบสานภูมิปัญญาการจักสานในท้องถิ่น จึงได้สร้างหลักสูตรระบำจักสานขึ้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการจักสาน ออกมาในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ ให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการ ขั้นตอนกระบวนการของการจักสานควบคู่ไปกับทักษะการรำ เพื่อเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทยอันทรงคุณค่า ทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของ ตนเอง

5. นาฏศิลป์

5.1 ความหมายของนาฏศิลป์

สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายของ นาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครหรือฟ้อนรำ

อัมรา กล้าเจริญ (2542, หน้า 6-7) กล่าวว่า นาฏศิลป์หมายถึงศิลปะในการฟ้อนรำ หรือ ความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม มีแบบแผน ให้ความบันเทิงอันนุ่มนวลอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัย การบรรเลงดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543, หน้า 12) กล่าวว่า นาฏศิลป์เป็นศิลปะฟ้อนรำ ทั้งที่เป็นระบำ รำเต้น

ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2545, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์คือการร่ายรำโดยการเคลื่อนไหวไปมาของร่างกาย แขน ขา มือ ลำตัว และใบหน้า เป็นสื่อถ่ายทอดความหมาย และอารมณ์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ

นุชนาฏ ดีเจริญ (2538, หน้า 2) กล่าวโดยสรุปว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการร่ายรำและการแสดงที่มนุษย์ได้ปรุงแต่งจากลีลาธรรมชาติให้สวยงาม โดยมีดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะขาดเสียมิได้และมีการขับร้องเป็นองค์ประกอบรองลงมา เพราะลีลาการร่ายรำบางประเภทนั้นเป็นการร่ายรำประกอบดนตรี โดยไม่มีการขับร้องประกอบก็ได้

ผู้วิจัยสรุปความหมายของนาฏศิลป์ได้ว่า นาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการร่ายรำอย่างมีแบบแผนอันเกิดจากความคิดของมนุษย์ โดยอาศัยรากฐานจากธรรมชาติ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม โดยการเคลื่อนไหวไปมาของร่างกาย มีดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญ เป็นวัฒนธรรมของชาติที่น่าภูมิใจ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และสืบทอดต่อไป

5.2 ความมุ่งหมายของนาฏศิลป์

สมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 3) กล่าวถึงความมุ่งหมายของนาฏศิลป์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยทางศิลปะแก่ผู้เรียน
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป
4. เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักทำงานร่วมกับคนหมู่มาก
5. เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักแสดงออก

เรณู โกตินานนท์ (2517, หน้า 7 อ้างอิงใน พิชญา สังข์เงินและคณะ, 2552, หน้า 39-40) กล่าวถึงความมุ่งหวังของนาฏศิลป์ดังนี้

1. เพื่อให้มีโอกาสได้แสดงออก หากมีความถนัด
2. เป็นสันตนาการที่ดีแม้จะแสดงเอง แต่ถ้าทราบหลักไว้บ้างก็จะทำให้ชมละครจำ ละครเวที ละครเวที ละครโทรทัศน์ สนุกยิ่งขึ้นวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นการร่วมมือในการร่ายรำของไทย ให้เป็นสมบัติอันมีค่าประจำชาติต่อไปไม่ขาดระยะ
4. ปลูกฝังให้มีนิสัยรักศิลปะแขนงนี้
5. ให้ความคิดอ่านหรือสติปัญญาจากการชมละครจำ ละครเวที เพราะละครย่อมมีสถานการณ์นาฏกรรม หรือปรัชญาแทรกอยู่ ช่วยในการศึกษามนุษย์ และสังคม เพราะผู้แต่งละครนั้นย่อมจะแทรกอะไรบางอย่างไว้ในละครของตนเสมอ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของนาฏศิลป์ คือ เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยทางศิลปะแก่ผู้เรียน ฝึกให้รู้จักแสดงออก ให้มีโอกาสได้แสดงออกในด้านที่มีความถนัด และเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

5.3 คุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์

วิมลศรี อุปรมย์(ม.ป.ป.หน้า 2-3)กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ไทยนั้นมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องรวมถึงวัฒนธรรมและมรดกประจำชาติ และยังมีประโยชน์อีกนานับประการ ทั้งประโยชน์ต่อตนเอง เช่น ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย (Physical) เพราะการฝึกการรำรำเป็นส่วนหนึ่งของการออกกำลังกาย ทำให้อาอนามัยดี อายุยืน ทรวดทรงสง่างาม บุคลิกดี สามารถยึดเป็นอาชีพได้ ส่วนคุณค่าทางด้านจิตใจและทัศนคติ (Affective) ช่วยให้มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส กล้าแสดงออก มีความจำและปฏิภาณดี ทำให้เป็นผู้มีสุนทรีย์ในด้านความงาม และจริยะ ในเรื่องของความงามความไพเราะ การกล่อมเกล่าจิตใจให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ให้มีความประพฤติดี ถูกต้อง สำหรับประโยชน์ระดับชาติ เป็นการส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ และแสดงออกถึงความเป็นอารยประเทศอีกด้วย นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทาง และดนตรี และยังรวมศิลปะแขนงอื่นๆ ไว้ด้วยกันไม่ว่าจะเป็น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏกรรม และอื่นๆ ฉะนั้นพฤติกรรมทางด้านนาฏศิลป์ของไทยจึงเป็นพฤติกรรมหล่อหลอมรวมเอาสิ่งที่ดีงามที่เกี่ยวข้องกับ กาย วาจาใจ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในด้านการแสดงออกถึงความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างไปจากสัตว์โลกทั้งหลาย

สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 2-3) กล่าวถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ว่า ถึงแม้ว่านาฏศิลป์จะเป็นส่วนหนึ่งของแขนงจิตรศิลป์ อันเป็นศิลปะที่สร้างสรรค์งดงาม ยึดถือความงามเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของอารมณ์ และจิตใจที่เกิดขึ้น

กรมวิชาการ (2539, หน้า 84-85) ได้กล่าวถึง การสอนดนตรี นาฏศิลป์ในโรงเรียนว่าเพื่อต้องการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก ดังเห็นว่า ดนตรี นาฏศิลป์ ช่วยพัฒนาในด้าน บุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม และเจตคติ

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า นาฏศิลป์ไทยนั้นมีความสำคัญที่ ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจและทัศนคติ ทำให้เป็นผู้มีสุนทรีย์ในด้านความงาม และจริยะ สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่ผู้เรียนในด้าน บุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม และเจตคติ เป็นการส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ และแสดงออกถึงความเป็นอารยประเทศ

5.4 องค์ประกอบของนาฏศิลป์

สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 4-5 อ้างอิงใน พิชญูา สังข์เงิน และคณะ,2552, หน้า 42) กล่าวถึงองค์ประกอบของนาฏศิลป์ไว้ว่า

1. การขับร้อง เป็นการเปล่งเสียงออกมาอย่างไร้และเร้าใจควรแก่การฟัง
2. การฟ้อนรำ เป็นการแต่งประดิษฐ์กิริยาอาการของมนุษย์ให้สวยงามกว่าปกติ น่าทัศนา
3. ระบุว่าเป็นการร่ายรำมีท่าทางและลีลาเป็นเครื่องประกอบจังหวะเมื่อรวม 3 ประการนี้

เข้าด้วยกันก็ได้ชื่อว่าเป็นสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) คือวิชาว่าด้วยทฤษฎีความงาม

(สุรพล วิรุฬารักษ์, 2543 หน้า 39 อ้างอิงใน ปิยวดี มากพา, 2550, หน้า 12) การแสดงนาฏศิลป์ไทยนั้น มีองค์ความรู้ต่างๆ ประกอบรวมกันขึ้นเป็นศาสตร์ด้านนาฏศิลป์ โดยมีรายละเอียด คือ

ก. ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของนาฏศิลป์ คือ กระบวนการเกิด การคงอยู่ การเสื่อมสลายและ การเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ เช่นมูลเหตุในการเกิดนาฏศิลป์ ประวัติความเป็นมาของ ละคร รูปศัพท์คำว่าละคร หนังใหญ่ โขน ลิเก ฯลฯ และประเภทของนาฏศิลป์ไทย ที่มีทั้งนาฏศิลป์แบบมาตรฐาน นาฏศิลป์พื้นบ้านหรือนาฏศิลป์ปรับปรุง

ข. บทบาท ประโยชน์ หมายถึง ความสัมพันธ์ของนาฏศิลป์กับสังคมในด้านต่างๆ หรือมีประโยชน์กับ ผู้ปฏิบัตินาฏศิลป์อย่างไร

ค. องค์ประกอบการแสดง มีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. บทละครและวรรณคดี เป็นส่วนสำคัญต่อการแสดง เนื่องจากใช้กำหนดองค์ประกอบอื่นที่มีในเรื่องนั้น

2. ตัวละคร มีรายละเอียดประกอบด้วยประวัติความเป็นมา ลักษณะนิสัย บทบาทและความสัมพันธ์ ของตัวละคร และการคัดเลือกผู้แสดงจะรับบทบาทเป็นตัวละครนั้น

3. ดนตรี มีรายละเอียดประกอบด้วยประวัติเครื่องดนตรี ประเภทวงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เพลง หน้าพาทย์ที่ใช้ในการแสดง

4. ผู้แสดง ประกอบด้วย ศิลปิน ครู โดยกล่าวถึงประวัติและผลงาน เทคนิควิธีการแสดง วิธีการ ถ่ายทอด วิธีการสร้างสรรค์ จิตคิด มุมมอง ทักษะคติ ประสบการณ์การแสดง

5. อุปกรณ์ประกอบการแสดง ประวัติ วิธีการใช้ วัสดุที่ใช้ประดิษฐ์และแสดงลักษณะกายภาพของ อุปกรณ์การแสดง

6. การแสดง หมายถึง กระบวนท่ารำ วิธีการแสดงของชุดการแสดง รวมถึงนาฏยลักษณ์หรือ เอกลักษณ์ของการแสดงประเภทต่างๆ

7. เครื่องแต่งกาย ประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ หรือวิธีการออกแบบ การสร้างสรรค์ชุดเครื่อง แต่งกาย สีเครื่องแต่งกายของตัวละคร

8. โรงละคร ฉาก มีรายละเอียดประกอบด้วยประวัติการสร้าง การใช้พื้นที่และ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของ โรงละคร และความสำคัญของฉากที่มีบทบาทต่อการแสดง หรือลักษณะ ของฉากประเภทต่างๆ

ฆ. การเรียนการสอน มีรายละเอียดประกอบด้วยการฝึกหัด การคัดเลือกคุณสมบัติผู้เรียน หลักสูตรการ เรียนการสอน

ง. จารัต ขนบประเพณี ความเชื่อในการแสดงนาฏศิลป์ หรือพิธีการไหว้ครูและครอบไขน ละคร ประวัติ เทพเจ้า หรือครูสำคัญในพิธีการไหว้ครู และข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ รวมถึงความ เชื่อที่สืบทอดต่อกันมา

จ. นาฏยศัพท์ มีรายละเอียดประกอบด้วย ความหมาย การบรรยายกิริยาอาการตามชื่อ ของการปฏิบัติท่าจำหรือนาฏยศัพท์เฉพาะในการแสดงนั้นๆ

ฉ. องครักษ์ คือ หน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการแสดง ซึ่งหมายถึงการรวมตัวขึ้นเป็นคณะ นักแสดง หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาท ความสัมพันธ์กับนาฏศิลป์ไทย โดยล้วนมีจุดมุ่งหมาย หรือพันธกิจที่ส่งผลต่อวงการ นาฏศิลป์ไทยทั้งสิ้น

ช. การสร้างสรรค์การแสดง ประกอบด้วยความคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ กล่าวคือ กระบวนการ ทำให้เกิดการแสดงนาฏศิลป์ไทยทั้งชุดการแสดงใหม่ หรือปรับปรุงจากการ แสดงเดิม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องครักษ์ประกอบของนาฏศิลป์ มีองค์ความรู้ต่างๆ ประกอบรวมกันขึ้นเป็น ศาสตร์ด้านนาฏศิลป์จนเกิดเป็นสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) คือวิชาว่าด้วยทฤษฎีความงาม

5.5 การประดิษฐ์ท่าจำ

การประดิษฐ์ดัดแปลงกิริยาท่าทางเป็นการสื่อภาษาอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับถ้อยคำ ท่าทางที่แสดงออกมาแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ท่าที่ใช้แทนคำพูด เช่น รัก ปฏิเสธ สั่งเรียก
2. ท่าที่เป็นกิริยาอาการ เช่น ยืน นอน และการกระทำอื่น ๆ
3. ท่าที่แสดงออกถึงอารมณ์ภายในของคนเราว่าเป็นอย่างไร เช่น รัก โกรธ ดีใจ

โศกเศร้า เป็นต้น

ซึ่งลักษณะท่าทางทั้ง 3 ประเภท มีความคาบเกี่ยวกันอยู่จะแยกให้เด็ดขาดลงไปเลยไม่ได้ การสื่อความหมายรู้กันด้วยสายตาและเป็นศิลปะการฟ้อนรำจำเป็นต้องมุ่ง ให้รำได้งดงามเรียกว่า “สุนทรียรส” ซึ่งเป็นหลักสำคัญของศิลปะ

เรณู โกศินานนท์ (2535, หน้า 28) กล่าวไว้ว่า การประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำรำ คือ การปรับปรุงทำรำหรือคิดทำรำขึ้นมาใหม่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้

1.ปรับปรุงหรือดัดแปลงมาจากพื้นบ้าน หมายถึง คิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นมาจากแนวทางการเป็นอยู่ของคนพื้นบ้าน การทำมาหากิน อุตสาหกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นมาแสดงออกเป็นรูประบำ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของตน เช่น เซิ้งบั้งไฟ เต็มกำรำเคียว ระเบ่างอบ ฯลฯ

2.ปรับปรุงหรือดัดแปลงมาจากท่าทางของสัตว์ หมายถึง ทำรำที่คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามลักษณะลีลาท่าทางของสัตว์ชนิดต่าง ๆ บางครั้งอาจนำมาใช้ประกอบการแสดงโขน ละคร บางครั้งก็นำมาใช้เป็นการแสดงเบ็ดเตล็ด ระบำชนิดนี้ เช่น ระบำนกยูง ระบำนกเขา ระบำเหมมราช ฯลฯ

3.ปรับปรุงหรือดัดแปลงมาจากตามเหตุการณ์ หมายถึง ทำรำที่คิดประดิษฐ์ขึ้นในโอกาสที่เหมาะสม เช่น ระบำพระประทับ ระบำโคม ประดิษฐ์ขึ้นรำในวันนักขัตฤกษ์ ลอยกระทงในเดือนสิบสอง ระบำเกี่ยวกับการอวยพรต่าง ๆ สำหรับเป็นการต้อนรับและแสดงความยินดี

4.ปรับปรุงหรือดัดแปลงขึ้นใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ทำรำประเภทนี้เป็นระบำประดิษฐ์และสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางลื่อนำสู่บทเรียน เหมาะสมสำหรับเด็ก ๆ เป็นระบำง่าย ๆ เพื่อสร้างความสนใจประกอบบทเรียนต่าง ๆ เช่น ระบำสุตรคุณ ระบำวรรณยุกต์ และระบำเลขไทย ฯลฯ

เมื่อประดิษฐ์ดัดแปลงทำรำแล้วไม่แสดงถึงความงามก็ผิดหลักศิลปะทำรำของไทย เนื่องจากการประดิษฐ์ท่าทางโดยอาศัยหลักความงามของศิลปะดังกล่าวเป็นการส่งภาษา ซึ่งเรียกว่านาฏภาษา หรือเรียกว่านาฏยศัพท์ หรือเรียกภาษาทางนาฏศิลป์ที่มีความหมาย แสดงออกมาเช่นเดียวกับคำพูดที่เราฟังด้วยหูเราแต่เป็นคำพูดที่แสดงด้วย มือ แขน เท้า ขา รำตัว รำคอ ใบหน้า ศีรษะ เป็นต้น มิใช่ด้วยอวัยวะเครื่องเปล่งเสียงเช่น ปาก ลิ้น ด้วยเหตุนี้การฟ้อนรำตามบทและความงามของศิลปะการรำรำ ซึ่งประดิษฐ์เพื่อสอนมาจากกิริยาท่าทางอันเป็นธรรมดาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ แต่ที่ท่าทางที่ผิดเพี้ยนไปจากท่าธรรมดา เพื่อมุ่งความสวยงามแนวคิดศิลป์ไทย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประดิษฐ์ทำรำ หรือ นาฏยประดิษฐ์ เป็นการปรับปรุงทำรำหรือคิดทำรำขึ้นมาใหม่โดยอาศัยหลักความงามของศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ ในการส่งภาษาทางกาย เรียกว่านาฏภาษา หรือเรียกว่านาฏยศัพท์ ซึ่งมีที่มาจากกิริยาท่าทางอันเป็นธรรมดาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ

5.6 แนวคิดในการประดิษฐ์ทำรำ

(พชนิภรณ์ สิงหนุญ, 2553) ได้กล่าวถึง แนวคิดของอาจารย์เจलय ศุขะวณิช ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงและผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยได้กล่าวถึงการคิดประดิษฐ์ทำรำพอสรุปได้ว่า เป็นลักษณะของการตีบท หรือใช้ภาษานาฏศิลป์ในทำรำของไทย ที่เป็นแบบแผนมาแต่ดั้งเดิม ก็คือ กลอนตำรารำ และบทรำเพลงช้า เพลงเร็ว จะมีทำบั้งคืบและทำตายโดยใช้กลวิธีที่จะประดิษฐ์ให้ได้ทำรำที่เหมาะสมสวยงาม ผู้ประดิษฐ์ทำรำจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จังหวะและทำนองเพลง เชื่องช้า หรือรวดเร็ว มีลักษณะอ่อนหวาน เศร้าหรือคึกคัก สนุกสนาน
2. จังหวะและทำนองของเพลงที่มีสำเนียงต่างชาติ ก็ต้องเอาลีลาทำรำของชาตินั้น ๆ มาประดิษฐ์ให้กลมกลืนกันเป็นลีลาของนาฏศิลป์ไทย
3. เมื่อรู้ทำนองและจังหวะเพลงจึงกำหนดทำรำให้เข้ากับลีลาของเพลง โดยยึดหลักความสัมพันธ์ของทำนองเพลงกับทำรำ และความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของบทร้องกับทำรำ
4. ลักษณะเพศชาย (ตัวพระ) หรือเพศหญิง (ตัวนาง) เช่น ตัวพระในพม่ารำชวานลีลาทำรำจะต้องมีลักษณะกระฉับกระเฉงเข้มแข็งตามดวงทำนองของนักรบ ส่วนตัวนาง ได้แก่ ฟ้อนม่าน มงคลลีลาทำรำจะต้องมีลักษณะอ่อนโยน นุ่มนวล เป็นต้น
5. การประดิษฐ์ระบำพื้นเมือง ต้องศึกษาทำรำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่น แล้วนำมาประดิษฐ์ลีลาเชื่อมทำรำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้น ๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักให้เหมาะสม ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้เริ่มต้นในท่าที่ 1 ของแม่ท่าเสมอไป อาจจะหยิบแม่ท่าหลักในท่าที่ 8 มาใช้เป็นท่าเริ่มต้นในผลงานการประดิษฐ์ทำรำของเราก็ได้
6. ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาทำรำของภาคอื่น ๆ มาปะปนในผลงานการประดิษฐ์ทำรำ เช่น นำเอาท่าทอผ้าในเชิงตำหนักผูกขิดบางท่ามาใส่ในทอเสื่อ หรือ ไปนำเอาลีลาทำรำของภาคใต้มาบรรจุในฟ้อนเหนือ หรือนำลีลาท่าทางของภาคเหนือมาบรรจุในเชิงต่าง ๆ ของภาคอีสานซึ่งเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ควรจะได้หลีกเลี่ยงให้มากที่สุด
7. การคิดประดิษฐ์ทำรำให้คำนึงถึง จุดมุ่งหมายของระบำ รำ ฟ้อนในชุดนั้น ๆ ด้วย เช่น ระบำชุดนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นผู้หญิงล้วน (ตั้งนาง) ก็ต้องหลีกเลี่ยงท่ารำที่มีการยกเท้าเบาะเหลื่อมกันเข้า ซึ่งเป็นลีลาท่าทางของตัวพระโดยสิ้นเชิง

นอกจากหลักเกณฑ์ในการคิดประดิษฐ์ทำรำที่กล่าวมาแล้ว ในการคิดประดิษฐ์ทำรำชุดใหม่ขึ้น ให้ตั้งจุดหมายที่แน่นอนในระบำชุดนั้นไว้ จะใช้ผู้แสดงเป็นผู้ชายคู่กับผู้หญิง หรือจะเป็นผู้หญิงล้วน หรือเป็นสัตว์ต่าง ๆ เช่น เป็นนก ปู หรือปลา ต้องการเสนอความมุ่งหมายในด้านใดเมื่อได้ความมุ่งหมายที่แน่นอนแล้ว จึงคัดเลือกเพลงโดยการนำเพลงนั้นมาฟังหลาย ๆ ครั้งต่อจากนั้น

จึงกำหนดทำรำ เช่น ระเบ้าพนมรุ้ง มนต์รี ตรามิท ได้บรรจเพลงระเบ้าชุดนี้ขึ้นก่อนเสร็จแล้วจึงส่ง ม้วนแถบบันทึกเสียงเพลงระเบ้าพนมรุ้งให้ เฉลย ศุขะวณิช คิดประดิษฐ์ทำรำขึ้นตามทำนองเพลง จึงได้กำหนดระเบ้าพนมรุ้งขึ้นมาอีกหนึ่งชุด ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็มีเจ้าหน้าที่ออกแบบให้ โดย นำนักศึกษาที่เป็นผู้แสดง ไปแต่งตัว แล้วมาซ้อมรำให้ดูปรากฏว่าเสื้อผ้าบางส่วน ไม่เหมาะสมกับ ทำรำ ก็ให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่เครื่องแต่งกายปรับเสื้อผ้าให้เข้ากับทำรำ

จะเห็นได้ว่าวิธีการคิดประดิษฐ์ทำรำของ เฉลย ศุขะวณิช จะใช้วิธีฟังเพลงก่อนแล้วจึงคิด ทำรำให้มีลีลาผสมกลมกลืนไปกับบทร้อง และท่วงทำนองของเพลงนั้น ๆ ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย จะยึดทำรำเป็นหลัก ส่วนการคิดประดิษฐ์ทำรำที่เริ่มต้นจากการใช้เพลงแบ่งได้เป็น 2 จำพวกคือ

1. การคิดประดิษฐ์ทำรำ ที่มีบทร้องกำหนดความมุ่งหมายอย่างชัดเจน เช่น บทกลอน ถวายพระพร บททวยพรต่าง ๆ ที่มีบทเนื้อร้องนั้นให้ยึดความหมายของเนื้อเพลงเป็นหลักในการ ออกทำรำรำให้ถูกต้อง โดยอาศัยแม่ท่อนบท เพลงช้า เพลงเร็ว และแม่บท (กลอนตำรารำ)

2. การคิดประดิษฐ์ทำรำที่ไม่มีบทเนื้อร้อง มีแต่ทำนองเพลงนั้น ให้ยึดอารมณ์ท่วงทำนอง ของเพลงที่บรรเลง เช่น อารมณ์เพลงคึกคักให้ความสนุกสนานมีท่วงทำนองรวดเร็วอารมณ์เพลงที่ แสดงความโกรธ อารมณ์เพลงที่แสดงถึงความเศร้าโศกทำนองโหยหวน หรืออารมณ์เพลงอัน อ่อนหวานแสดงถึงความรัก อารมณ์เพลงหนักแน่นแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น เมื่อลักษณะ ของอารมณ์เพลงแล้ว จึงคิดประดิษฐ์ทำรำโดยอาศัยแม่ท่อน เพลงช้า เพลงเร็ว แม่บท นำมาออก ทำรำรำให้กลมกลืนกับท่วงทำนองของอารมณ์เพลงนั้น ๆ แต่ในบางครั้งก็สามารถ คิดประดิษฐ์ทำ รำให้ตรงกับความมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะนำเสนอใน ระเบ้า รำ ฟ้อน ชุดนั้น ๆ ออกมาก่อน แล้วจึง คัดเลือกอารมณ์ของทำนองเพลงให้ตรงกับท่าทางรำรำนั้น

(ประทีน พวงสำลี, อ้างอิงใน ปิยวดี มากพา, 2550, หน้า 82) กล่าวว่าการประดิษฐ์ทำรำ นั้นมีเอกลักษณ์ผลงานนาฏยประดิษฐ์ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ผลงานสำหรับผู้ใหญ่ชม ตลอดจนผู้มีประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ จึง มีความพิถีพิถัน ผลงานสำหรับเด็กก็นานาฏยศัพท์ การแสดงออกแบบท่าทางธรรมชาติของมนุษย์มา ประยุกต์ ใช้มือและ เท้าให้สัมพันธ์กับทำนองเพลงเป็นหลัก

2. ให้ความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ด้านการแปรแถวและเคลื่อนไหวบนเวที เฉพาะ สำหรับเด็กจะเป็นหน้ากระดาน เพื่อแสดงให้ผู้ปกครอง ด้านอุปกรณ์ ความสวยงาม ความแปลก ใหม่ แก้ปัญหาผู้แสดงที่ไม่สัมพันธ์ในทำรำ ยึดหลักนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบท่ารำ ท่าเต้น

3. พัฒนารูปแบบนาฏศิลป์ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย เพื่อให้นาฏศิลป์ได้ ดำรงอยู่ ได้แทรกความรู้ด้านนาฏศิลป์

4. รูปแบบงานนาฏยประดิษฐ์มี 7 ประเภท คือ

4.1 ประเภทรำถวายพระพรและรำอวยพร คือการแสดงเพื่อรำสดุดี ถวายพระพร อวยพรในโอกาสต่างๆ โดยมุ่งเน้นความสวยงามของกระบวนท่ารำ ความประณีตของดนตรี เพลงร้อง เครื่องแต่งกาย และการแปรแถวมากกว่าการแสดงประเภทอื่นๆ

4.2 ประเภทเลียนแบบธรรมชาติของสัตว์ คือกระบวนการแสดงด้วยการเลียนแบบกิริยาท่าทางของสัตว์ รวมถึงการทำนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์ให้ใกล้เคียงกับท่าทางของสัตว์นั้นๆ

4.3 ประเภทพันทาง การนำเอารูปแบบของชาติอื่นมาประยุกต์ใช้ โดยยึดเกณฑ์จากเครื่องแต่งกาย ดนตรี เพลงร้อง ตลอดจนกระบวนท่ารำ

4.4 ประเภทเบ็ดเตล็ด กระบวนการแสดงมุ่งเน้นในเรื่องความสนุกสนาน ลักษณะการเคลื่อนไหวของร่างกายประกอบเพลงตามสมัยนิยม แต่งกายแบบสากลและสมัยนิยม ไม่มีกระบวนกรำแบบ นาฏศิลป์ไทย

4.5 ประเภทศาสนาและความเชื่อ การรำยรำเพื่อกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อ

4.6 ประเภทไม่มีบทร้อง ผลงานที่มุ่งเน้นความงามที่เกิดจากการเรียงร้อยท่ารำเข้ากับทำนองเพลงโดยไม่มีบทร้อง

4.7 ประเภทสอดแทรกคติเตือนใจ เป็นชุดระบำที่สอดแทรกคติเตือนใจไว้ในเนื้อร้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประดิษฐ์ท่ารำมีแนวคิดที่เป็นแบบแผนมาแต่ดั้งเดิม โดยมีวิธีการที่แตกต่างกันตามประเภทของการแสดง ทำให้มีเอกลักษณ์ของผลงาน ที่ประดิษฐ์ขึ้น ให้ได้ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อนาตาซี (1970, หน้า 107 อ้างอิงใน ปริยทิพย์ บุญคง, 2546 หน้า 7) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช้สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ และองค์ประกอบที่ไม่ใช้สติปัญญาด้านอื่น

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข (2548, หน้า 125) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2549, หน้า 42) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยได้สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งเกิดจากนักเรียนได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องศึกษาแนวทางในการวัดและประเมินผล และการสร้างเครื่องมือวัดให้มีคุณภาพ เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่ได้จากการตามหลักสูตร ประกอบด้วยพุทธิพิสัย ตามชั้น 6 ชั้น คือ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้ ซึ่งลักษณะแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบ

6.2 องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างอิงใน น้ำเพชร สินทอง, 2541, หน้า 16) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าตั้งแต่เด็กเกิดมาและเจริญเติบโตในครอบครัวจนกระทั่งเข้าสู่วัยเรียน ได้แก่ คุณลักษณะของนักเรียน คุณภาพการจัดการเรียนในโรงเรียน ความสามารถติดตัวมาแต่กำเนิดและภูมิหลังของครอบครัว

Prescott (อ้างอิงใน น้ำเพชร สินทอง, 2541, หน้า 16) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พอสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย ได้แก่ การเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพข้อบกพร่อง และลักษณะท่าทางของร่างกาย องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ ระหว่างบิดามารดากับบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรและสมาชิกในครอบครัว

2. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจ

3. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกันองค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สถิติปัญญา ความสนใจ เจตคติและแรงจูงใจ

4. องค์ประกอบทางการปรับตัว คือ การปรับตัวและการแสดงอารมณ์

Gagne (อ้างอิงใน น้ำเพชร สีนทอง, 2541, หน้า 17) ได้กล่าวว่า อิทธิพลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ตามที่ยอมรับกันว่า สถิติปัญญาของคนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม แต่ยังมีองค์ประกอบอย่างอื่นแทรกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้ ความสนใจ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคลที่ได้รับจากการเรียนรู้ สังคมและเศรษฐกิจ จากแนวคิดเกี่ยวกับผลการเรียนดังกล่าว

สุภาพรณ โคตรจรัส (อ้างอิงใน น้ำเพชร สีนทอง, 2541, หน้า 16) กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะเดียวกับตัวผู้เรียน ได้แก่ เซาวนปัญญาความถนัดความรู้พื้นฐานหรือความรู้เดิมของนักเรียน และอารมณ์ เป็นแรงจูงใจความสนใจ ทักษะและนิสัยในการเรียน ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ตลอดจนการปรับตัวและบุคลิกภาพอื่น ๆ
2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย ความคาดหวังของบิดามารดา

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กจะต้องประกอบด้วย สถิติปัญญาของเด็ก สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวซึ่งหมายถึงการที่เด็กได้รับความรักเอาใจใส่จากครอบครัว ทางสังคมได้แก่อยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่ใช่สังคมที่มีแต่ปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติดหรือปัญหาครอบครัว ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งถ้าหากพ่อแม่และครูดูแลเอาใจใส่ให้เด็กเจริญเติบโตพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ และเสริมสถิติปัญญาที่ถูกทิศทาง เด็กก็จะเจริญเติบโตพร้อมกับความสำเร็จในด้านการเรียน และในที่สุดก็จะกลายเป็นคนดีและรับผิดชอบในสังคมต่อไป

6.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2545, หน้า 135-161) กล่าวถึงแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง เป็นแบบทดสอบที่สามารถนำไปวัดในสิ่งที่เราต้องการวัดได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

2. ความเชื่อมั่น แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่น คือ สามารถวัดได้คงที่ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ตาม เช่น ถ้านำแบบทดสอบไปวัดกับนักเรียนคนเดิมคะแนนจากการสอบทั้งสองครั้งควรมีความสัมพันธ์กันดี เมื่อสอบได้คะแนนสูงในครั้งแรกก็ควรได้คะแนนสูงในการสอบครั้งที่สอง

3. เป็นปรนัย เป็นแบบทดสอบที่มีคำถามชัดเจน เฉพาะเจาะจง ความถูกต้องตามหลักวิชา และเข้าใจตรงกัน เมื่อนักเรียนอ่านคำถามจะเข้าใจตรงกัน ข้อคำถามต้องชัดเจนอ่านแล้วเข้าใจตรงกัน

4. การถามลึก หมายถึง ไม่ถามเพียงพฤติกรรมขั้นความรู้ความจำ โดยถามตามตำราหรือถามตามที่ครูสอน แต่พยายามถามพฤติกรรมขั้นสูงกว่าขั้นความรู้ความจำได้แก่ ความเข้าใจการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า

5. ความยากง่ายพอเหมาะ หมายถึง ข้อสอบที่บอกให้ทราบว่ามีคนตอบถูกมากหรือตอบถูกน้อย ถ้ามีคนตอบถูกมากข้อสอบข้อนั้นก็ง่ายและถ้ามีคนตอบถูกน้อยข้อสอบข้อนั้นก็ยาก ข้อสอบที่ยากเกินความสามารถของนักเรียนจะตอบได้นั้นก็ไม่มี ความหมาย เพราะไม่สามารถจำแนกนักเรียนได้ว่าใครเก่งใครอ่อน ในทางตรงกันข้ามถ้าข้อสอบง่ายเกินไปนักเรียนตอบได้หมด ก็ไม่สามารถจำแนกได้เช่นกัน ฉะนั้นข้อสอบที่ดีควรมีความยากง่ายพอเหมาะ ไม่ยากเกินไปไม่ง่ายเกินไป

6. อำนาจจำแนก หมายถึง แบบทดสอบนี้สามารถแยกนักเรียนได้ว่าใครเก่งใครอ่อนโดยสามารถจำแนกนักเรียนออกเป็นประเภทๆ ได้ทุกระดับอย่างละเอียดตั้งแต่อ่อนสุดจนถึงเก่งสุด

7. ความยุติธรรม คำถามของแบบทดสอบต้องไม่มีช่องทางชี้แนะให้นักเรียนที่ฉลาดใช้ไหวพริบในการเดาได้ถูกต้องและไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เกียจคร้านซึ่งดูตำราอย่างคร่าวๆตอบได้ และต้องเป็นแบบทดสอบที่ไม่ลำเอียงต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

สมนึก ภัททิยธนี (2546, หน้า 78-82) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางสมองต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน แต่เนื่องจากครูต้องทำหน้าที่วัดผลนักเรียน คือเขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ตนได้สอน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับแบบทดสอบที่ครูสร้างและมีหลายแบบแต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด ลักษณะทั่วไป ถือได้ว่าข้อสอบแบบกาถูก-ผิด คือ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะคู่ กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน ตอนนำหรือคำถามกับตอนเลือก ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่นๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่ดีนิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผินๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 96) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในทำนองเดียวกันว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี ต้องเป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย ง่าย มีควมยากง่ายพอเหมาะ มีค่าอำนาจจำแนก และมีความยุติธรรม เพื่อทดสอบความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบ และปฏิบัติจริง

6.4 การวัดทักษะทำรำ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของการวัดด้านทักษะปฏิบัติไว้หลายท่าน ดังนี้

สแตนเลย์ (Stanley 1960 : 186 อ้างอิงใน วรณี ไชยมโน 2550, หน้า 28) ได้ให้ความหมายของแบบวัดภาคปฏิบัติไว้ว่าเป็นแบบวัดเพื่อใช้ในการพิจารณาผลการกระทำในขั้นวิธีการปฏิบัติงานและผลผลิตของงาน

ธอร์นไดค์ (Thorndike. 1969 : 238 อ้างอิงใน วรณี ไชยมโน 2550, หน้า 28) ได้ให้ความหมายของแบบวัดภาคปฏิบัติว่า บางครั้งถูกนำมาใช้ในการให้ความหมายของแบบวัดอาชีพเฉพาะสาขา (Trade Test) ซึ่งแบบวัดนี้ จะถูกใช้เพื่อที่จะประเมินความสามารถในทางอาชีพของ คนทำงานที่มีฝีมือ (Skilled Worker) หรือ คนทำงานที่มีทักษะบางส่วน (Semiskilled Worker) ตัวอย่างเช่น ช่างเครื่องจักรกล (Machinist) ช่างก่ออิฐถือปูน (Bricklayer) หรือช่างประปา (Plumber)

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2548, หน้า 31-41) พฤติกรรมทางการศึกษา เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนอันประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และลักษณะนิสัยต่างๆ ด้วยเหตุนี้ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจะต้องมีการตรวจสอบผลด้วย การที่ครูจะเกี่ยวกับ พฤติกรรมทางการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการศึกษากับการประเมิน พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ โดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย อย่างมีประสิทธิภาพจำแนกออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. การเลียนแบบ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ
2. การทำตามแบบ เป็นการลงมือกระทำตามแบบที่สนใจ
3. การหาความถูกต้อง เป็นการตัดสินใจเลือกทำตามแบบที่เห็นว่าถูกต้อง
4. การทำอย่างต่อเนื่อง เป็นการกระทำสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องได้อย่างเป็นเรื่องราว
5. การทำแบบธรรมชาติ เป็นการทำจนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติเป็นธรรมชาติ

ไพศาล หวังพานิช (2526: 89 อ้างอิงใน วรณีย์ ไชยมโน 2550, หน้า 29) ให้ความหมายไว้ว่าการวัดผลงานภาคปฏิบัติคือ ความสามารถในการปฏิบัติที่ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมตรงออกมาด้วยการกระทำ โดยถือว่าเป็น การปฏิบัติเป็นการความสามารถในการผสมผสานหลักการวิธีการต่างๆที่ได้รับการฝึกฝนมาให้ ปากฎออกมาเป็นทักษะของผู้เรียน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการวัดทักษะทำร่ำ คือ ความสามารถในการแสดงท่าทางลีลาทางด้านนาฏศิลป์ไทย ของผู้เรียน เรื่อง ระบุว่าจักสาน ซึ่งวัดโดยแบบวัดทักษะการแสดงนาฏศิลป์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับการปฏิบัติได้ ซึ่งตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่ใช้วัด ได้แก่ มีลำดับขั้นตอนในการร่ำ ลีลาทำร่ำ จังหวะและความต่อเนื่องของทำร่ำ ความกล้าแสดงออก

7. ความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์ มีนักการศึกษาให้ความหมายคำว่า “ความพึงพอใจ” พอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

Gillmer (1965, 254 – 255 อ้างอิงใน เพ็ญแข ซ่อมณี 2544, หน้า 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผลของเจตคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์กร องค์ประกอบของแรงงาน และมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งความพึงพอใจนั้นได้แก่ ความรู้สึกมีความสำเร็จในผลงาน ความรู้สึกที่ได้รับการยกย่องนับถือ และความรู้สึกว่ามีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

Morse (1955 อ้างอิงใน สันติ ธรรมชาติ, หน้า 24) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ลดความตึงเครียดของผู้ทำงานให้น้อยลง ถ้ามีความตึงเครียดมากก็จะเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ความตึงเครียดเป็นผลรวมจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อคราวใดความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ความเครียดน้อยลง ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจ จากคำนิยามของ Morse ทำให้มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ความหมายไปในทิศทางที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นว่าความพึงพอใจเกิดจากการได้รับการตอบสนอง เช่น Hoy and Miskel กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีต่องานซึ่งมักเกี่ยวข้องกับคุณค่าและความต้องการของบุคคลด้วย Dessler อธิบายความพึงพอใจว่าเป็นระดับความรู้สึกต่องานเพื่อความต้องการที่

สำคัญของคนเรา เช่น ความมีสุขภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวกพ้อง มีคนยกย่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้วทำให้มีผลต่องาน

Silmer (1984, 230 อ้างอิงใน ประภาภรณ์ สุรปว่า 2544, หน้า 9) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นระดับขั้นตอนความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบของคนที่มีลักษณะต่าง ๆ ของงานรวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดระบบงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

Strauss (1980 อ้างอิงใน เพ็ญแข ซ่อมณี 2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาได้

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบ ความรัก ความสุข ในการเรียน และความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณื ทุกสถานที

7.2 การวัดความพึงพอใจ

ภณิดา ชัยปัญญา (2541, หน้า 11) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม ต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าว อาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมาก ๆ วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัดทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ท ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุย โดยมีกรเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจเป็นการบอกถึงความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถวัดได้หลายวิธี การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามความคิดเห็น การใช้แบบสำรวจความรู้สึกร

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ธนันท์ภัส ท้าวจางง (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการแสดงนาฏศิลป์ล้านนาชุด “รัศมีลีลา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องของส่วนประกอบในหลักสูตร ระหว่างจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรและองค์ประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตร นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นทำให้นักเรียนมีความสุขและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

พิชญา สังเงิน และคณะ (2552) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนทอผ้าปาแดง สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีแบบทดสอบ และแบบประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน สามารถส่งผลให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีการฝึกปฏิบัติจริง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กล้าแสดงออกและเชื่อมั่นในตนเอง

วิไล เขียวพุ่มพวงและคณะ (2550) ซึ่งทำการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการแสดงนาฏลีลาบูชาพญานาค ชุมนุมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน ผ่านเกณฑ์การประเมินเนื่องมาจากนักเรียนมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ในการที่จะฝึกปฏิบัติทำรำของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้ฝึกปฏิบัติทำรำตามสภาพการณ์จริงเป็นผลให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

เกษชรินทร์ ปัญญาคำ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หนึ่งประมอทัยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและ

ต้องการให้มีการสอนอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดี อีกทั้งเป็นการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านซึ่งเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อย่างดีงาม

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

วิทเธอร์ (Wither. 2000, pp. 2176 - A) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และ การศึกษาเฉพาะที่ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “การริเริ่ม การศึกษาที่สืบทอดกันบริเวณหุบเขาแอมปา” ครอบคลุม 5 อำเภอ ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และการศึกษาเฉพาะที่ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สร้างความรู้สึกร่วมกัน ความรับผิดชอบของนักเรียนในเรื่องสภาพแวดล้อมและการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำประโยชน์ เพื่อชุมชนของตน ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การ สังเกตและการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า โครงการพัฒนาหลักสูตรได้ ทำให้ครู สมาชิก ชุมชนและนักเรียนในเขตของตน สร้างโอกาสการเรียนรู้ร่วมกัน ที่สำคัญหลักสูตรได้รับ การพัฒนา โดยใช้ความรู้ ความสามารถของคนในท้องถิ่น และตอบสนองความคิดของคนในท้องถิ่น Mahasarakham University 77 ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนได้นำมาตรฐานของเนื้อหาสาระของ หลักสูตรไปใช้ในการสร้างกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียน จึงช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น

Griffin (1978, อ้างอิงใน พิชญา สังเงิน และคณะ, 2552 หน้า 50) ศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้าน ของสเปนเป็นเครื่องมือในการศึกษา และถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมของสเปนให้กับเด็กที่มีเชื้อสาย สเปนแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในสเปนปรากฏว่าเพลงพื้นบ้านของสเปนเป็นเครื่องมือที่ดีในการศึกษา วัฒนธรรมและภาษา สามารถอนุรักษ์เป็นภูมิปัญญา ให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ ถ่ายทอดเป็นอย่างดี

ซารังกาปาณี (Sarangapani, 2003) ได้เสนอบทความเรื่อง “การทำหลักสูตรภูมิปัญญา ท้องถิ่น การจัดการศึกษาในอินเดียปัจจุบัน” ปรากฏว่า โรงเรียน สังคมและนักเรียนให้ ความสำคัญ กับภูมิปัญญาชาวบ้านน้อย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และความรู้สึกร่วมกันของการแบ่งแยกชน ชั้นใน สังคม เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยจะเป็นที่พึงพอใจระหว่างบ้านกับโรงเรียน นักเรียนมี ความรู้สึก ห่างเหิน พ่อแม่ บ้าน และสังคมในเฝ้าของตนเองมากยิ่งขึ้น รัฐบาลอินเดียได้พยายาม จัดการให้มีการ ประสานความรู้สึกแบ่งแยก โดยพยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับโลกที่บ้าน ของนักเรียนให้มากขึ้น โดยจัดให้มีการบรรจุเรื่องราวที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไปในหลักสูตร

สรุปจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มตัวอย่างมีผลการวิจัยดังนี้

1. กระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียนเนื่องจากมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีแบบทดสอบ และแบบประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน สามารถส่งผลให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีการฝึกปฏิบัติจริง
3. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ต่อหน้าที่ในการที่จะฝึกปฏิบัติทำำของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กล้าแสดงออกและเชื่อมั่นในตนเอง
4. ได้ฝึกปฏิบัติทำำตามสภาพการณ์จริงเป็นผลให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
5. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดี อีกทั้งเป็นการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งได้อย่างดีงาม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยดังได้นำเสนอข้างต้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับนาฏศิลป์ พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องของส่วนประกอบในหลักสูตร ระหว่างจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรและองค์ประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตร มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียนนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนในต่างประเทศพบว่า หลักสูตรได้รับการพัฒนาโดยใช้ความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่น และตอบสนองความคิดของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนได้นำมาตรฐานของเนื้อหาสาระของหลักสูตรไปใช้ในการสร้างกิจกรรม การเรียนการสอนในโรงเรียน จึงช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มันคงยิ่งขึ้นสามารถอนุรักษ์เป็นภูมิปัญญาให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดเป็นอย่างดี จัดการให้มีการประสานความรู้สึกร่วมกัน โดยพยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับโลกที่บ้านของนักเรียนให้มากขึ้น โดยจัดให้มีการบรรจเรือ่งราวที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไว้ในหลักสูตร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรฯ โดยการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ ตามขั้นตอน ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตร ออกแบบหรือร่างหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของ

หลักสูตร และทดลองใช้และประเมินหลักสูตร เพื่อ สร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมและความ
สอดคล้องขององค์ประกอบในหลักสูตร มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียน
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียน และให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน
การสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม
ท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัย และพัฒนา (Research Development) ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา โดย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน
2. ประเมินทักษะการจำ ระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากวิธีดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อสร้าง และศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับมัธยมศึกษา ก่อนโดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างหลักสูตร และหาคุณภาพของหลักสูตร ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบด้านต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน
2. เป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ จำนวน 2 ท่าน
3. เป็นศึกษานิเทศก์ ตำแหน่ง ข้าราชการพิเศษ ขึ้นไป ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน

4. เป็นครูผู้สอน ตำแหน่ง ชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านนาฏศิลป์ จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน

การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร ประวัติการจักสานของชุมชนบ้านปอไม้หว่า และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.2 สร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมี 7 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร การจัดหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

- 1.3 นำเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

- 1.4 นำเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาบังคับ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00

2. สร้างเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน ประกอบการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิชาบังคับ ซึ่งประกอบด้วย สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดและประเมินผล สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เอกสาร วารสารทางวิชาการ คู่มือเกี่ยวกับ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เครื่องมือ

วัดและประเมินผล สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาเพิ่มเติมของกลุ่มสาระศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลบ้านโป่งไม่หว่า เกี่ยวกับโครงสร้างเวลา ในการจัดการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมในโครงสร้างเวลาของหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 ศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับงานจักสานของชุมชนบ้านโป่งไม่หว่า ถึงประวัติ ความเป็นมา ขั้นตอนการจักสาน การอนุรักษ์สืบสานงานจักสานในชุมชน เพื่อนำมาประดิษฐ์ทำรำ ประกอบการรำ ระบายจักสาน

2.4 สร้างเอกสารประกอบการหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน สำหรับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมี 5 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 18 แผนใช้เวลา 20 ชั่วโมง

2.5 นำเอกสารประกอบการหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณาความเหมาะสม โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00 ของเอกสารประกอบการหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม ระบายจักสาน โดยใช้แบบประเมินเอกสารประกอบหลักสูตร

2.6 นำเอกสารประกอบการหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน ไปทดลองใช้ **การวิเคราะห์ข้อมูล**

พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร โดยแบบประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตาม แนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert) แล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากสูตร ดังนี้

$$1. \text{ค่าเฉลี่ย } \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนทั้งหมด

โดยกำหนดวิเคราะห์ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103 อ้างอิงใน พิชญา สังข์เงิน, 2552, หน้า 53) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ค่าคะแนน
	n	แทน	จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่ม
	Σ	แทน	ผลรวม

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับำจกสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับำจกสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระดับำจกสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ 18 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน

4. แบบประเมินทักษะการจำ ระบุว่าจำสถาน

5. แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม

ระบุว่าจำสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจำสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานของระบุว่าจำสถาน

1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจำสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

1.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่บกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเที่ยงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการพิจารณาดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

-1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อสอบไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

1.7 นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่เป็นไปตามเกณฑ์พบว่ามีจำนวน 20 ข้อซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00

1.8 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลบ้านโป่งไม่หวั่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยให้ความรู้เรื่องระบำจักสาน กับนักเรียนก่อนเพราะนักเรียนยังไม่เคยผ่านการเรียนเรื่องนี้มาก่อน แล้วจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

1.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำฉบับที่สมบูรณ์มารวมคะแนนของนักเรียนแต่ละคน แล้วทำการวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบดังนี้

1.9.1 หาค่าความยาก (P) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ ดร.ปกรณ์ ประจัญบาน (RENU3#1) ได้แบบทดสอบที่มีค่าความยากตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.80

1.9.2 หาค่าอำนาจจำแนก (B) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ ดร.ปกรณ์ ประจัญบาน (RENU3#1) ได้แบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.15 ถึง 0.6

1.9.3 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ที่มีค่า (P) อยู่ระหว่าง .02 ถึง .08 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อสอบจำนวน 20 ข้อ แต่การทดสอบครั้งนี้ต้องการใช้ข้อสอบจำนวน 20 ข้อ จึงคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า P และค่า B เป็นไปตามเกณฑ์ และครอบคลุมจุดประสงค์ จำนวน 20 ข้อ (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ง)

1.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่คัดเลือกไว้ จำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดิม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลบ้านโป่งไม่หวั่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จำนวน 20 คน เพื่อหาความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวิธีการของโลเวต (Lovett) ได้ความเที่ยง 0.67

1.11 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. สร้างแบบประเมินทักษะการรำ ระบำจักสาน ของนักเรียน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์

2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะการจำ
ระบ้ำจักษานของนักเรียน

2.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะการจำ ระบ้ำจักษาน

2.4 นำแบบประเมินทักษะการจำ ระบ้ำจักษาน เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้
ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณา
ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ให้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00

2.5 นำแบบประเมินทักษะการจำ ระบ้ำจักษาน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ
ผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ (One-Group Pretest Posttest
Design) มีลักษณะดังนี้

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลอง

	การทดสอบก่อนที่ จะทำการทดลอง	การจัดการกระทำ	การสอบหลังจากที่จัดการ กระทำทดลอง
	T ₁	X	T ₂
เมื่อ	X	แทน การสอนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบ้ำจักษาน	
T ₁		แทน การสอบก่อนเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบ้ำจักษาน	
T ₂		แทน การสอบหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบ้ำจักษาน	

2. การดำเนินการทดลอง

นำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบ้ำจักษาน ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตากเขต 1 จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 18 แผน ทำการสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ระยะเวลาในการทดลอง 18 สัปดาห์ รวม 18 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงแบบแผนระยะเวลาการทดลอง

แผนการจัดการ เรียนรู้ที่	วัน/เดือน/ปี ที่ทำการทดลองใช้	แผนการจัดการ เรียนรู้ที่	วัน/เดือน/ปี ที่ทำการทดลองใช้
1	3 พฤศจิกายน 2557	10	5 มกราคม 2558
2	10 พฤศจิกายน 2557	11	12 มกราคม 2558
3	17 พฤศจิกายน 2557	12	19 มกราคม 2558
4	24 พฤศจิกายน 2557	13	26 มกราคม 2558
5	1 ธันวาคม 2557	14	2 กุมภาพันธ์ 2558
6	8 ธันวาคม 2557	15	9 กุมภาพันธ์ 2558
7	15 ธันวาคม 2557	16	16 กุมภาพันธ์ 2558
8	22 ธันวาคม 2557	17	23 กุมภาพันธ์ 2558
9	29 ธันวาคม 2557	18	2 มีนาคม 2558

2.2 แบบประเมินทักษะการรำ ระบุว่าจักสานของนักเรียน ใช้เกณฑ์การให้คะแนนระดับคุณภาพ ดังนี้

4	คะแนน	หมายถึง	ทักษะดีมาก
3	คะแนน	หมายถึง	ทักษะดี
2	คะแนน	หมายถึง	ทักษะพอใช้
1	คะแนน	หมายถึง	ทักษะปรับปรุง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการทดสอบ (t-test Dependent)

2. วิเคราะห์ทักษะการรำ ระบุว่าจักสานของนักเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 4 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.00	หมายถึง	ทักษะอยู่ในระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50	หมายถึง	ทักษะอยู่ในระดับดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.00	หมายถึง	ทักษะอยู่ในระดับพอใช้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50	หมายถึง	ทักษะอยู่ในระดับปรับปรุง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้โปรแกรม Microsoft office Excel
2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้โปรแกรม Microsoft office Excel
3. สถิติ (t-test Dependent) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ โปรแกรม ประจันบาน (RENU3#1)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม่หว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม่หว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษานมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมของนักเรียน
2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา เพื่อสร้างแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม โดยจัดทำเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ

3. กำหนดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา จักรยาน

4. นำแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา จักรยาน เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5. นำแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา จักรยาน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้

6. จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนจากหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา จักรยาน เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลังจากทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา จักรยาน โดยสอนครบทั้ง 18 แผน แล้ว ผู้วิจัยแจกแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อให้นักเรียนได้ตอบแบบประเมิน

2. นำแบบประเมินความพึงพอใจมาตรวจนับคะแนนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชา จักรยาน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจดีมาก
3	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจ และนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้โปรแกรม Microsoft office Excel
2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้โปรแกรม Microsoft office Excel

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา
2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา
3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา 7 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร การจัดหน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ แนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และแนวการวัดผลประเมินผล ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
1. หลักการและเหตุผล			
1.1 สอดคล้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.60	0.54	มากที่สุด
1.2 สามารถนำไปกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ เวลา เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ของหลักสูตรได้	4.60	0.54	มากที่สุด
1.3 บอกรูปภาพปัญหาที่พื้นฐานของหลักสูตรได้ครอบคลุม	3.60	0.54	มาก
1.4 หลักการสามารถให้ภาพรวมของหลักสูตรได้ชัดเจน	4.20	0.44	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.25	0.47	มาก
2. จุดมุ่งหมาย			
2.1 จุดมุ่งหมายสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษา	4.40	0.54	มาก
2.2 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจนสอดคล้องกับจุดประสงค์	4.40	0.54	มาก
2.3 จุดมุ่งหมายมีความครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียน	4.60	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.46	0.12	มาก
3. โครงสร้างหลักสูตร			
3.1 โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและ เนื้อหาวิชา	4.60	0.54	มากที่สุด
3.2 โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับการประเมินผล	4.00	0.00	มาก
3.3 เวลาเรียนเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.00	0.33	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.20	0.35	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
4. การจัดหน่วยการเรียนรู้			
4.1 แต่ละหน่วยการเรียนรู้สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	3.80	0.44	มาก
4.2 มีเวลาเรียนเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	3.80	0.44	มาก
4.3 นำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้	4.40	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.00	0.35	มาก
5. แนวการจัดการเรียนรู้			
5.1 สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา พ.ร.บ.2542	4.00	0.00	มาก
5.2 การจัดการเรียนรู้คำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน	4.20	0.44	มาก
5.3 การจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และการนำไปใช้ได้	4.60	0.54	มากที่สุด
5.4 เน้นกระบวนการกลุ่มและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.80	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.40	0.37	มาก
6. แนวการใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้			
6.1 สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
6.2 เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน	4.40	0.54	มาก
6.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4.00	0.00	มาก
6.4 สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของท้องถิ่น	4.00	0.00	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.10	0.20	มาก
7. แนวการวัดและประเมินผล			
7.1 สอดคล้องกับหลักการและสมรรถนะของผู้เรียน	4.20	0.44	มาก
7.2 การวัดและประเมินผลหลายวิธีเน้นตามสภาพจริง	4.20	0.44	มาก
7.3 วัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติ	4.00	0.00	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.13	0.12	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.22	0.28	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ $\bar{x} \geq 3.50$, S.D. ≤ 1.00 แสดงว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

ส่วนที่ 2 ผลการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารระการเรียนรู้ แนวการจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเครื่องมือวัดและประเมินผล ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ของเอกสารประกอบหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา ของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านสารระสำคัญ			
1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร	4.00	0.00	มาก
1.2 มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน	3.80	0.44	มาก
1.3 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	3.80	0.44	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.67	0.12	มาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้			
2.1 สอดคล้องกับสารระการเรียนรู้	4.60	0.54	มากที่สุด
2.2 ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.20	0.83	มาก
2.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.80	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.53	0.31	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
3. ด้านสาระการเรียนรู้			
3.1 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่สับสนและน่าสนใจ	4.00	0.70	มาก
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.54	มากที่สุด
3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	4.80	0.44	มากที่สุด
3.4 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	4.00	1.00	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.35	0.41	มาก
4. ด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	3.80	0.44	มาก
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.20	0.44	มาก
4.4 เวลาในการสอนมีความเหมาะสม	3.80	0.44	มาก
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.20	0.44	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.00	0.20	มาก
5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
5.1 สอดคล้องกับเนื้อหา	4.00	0.00	มาก
5.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้สื่อ	4.00	0.00	มาก
5.4 ช่วยประหยัดในการสอน	3.80	0.44	มาก
5.5 เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.40	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.04	0.22	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล			
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.40	0.54	มาก
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.20	0.44	มาก
6.3 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	4.00	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.20	0.20	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17	0.24	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผลการสร้างและหาคุณภาพของเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อ 2 ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ $\bar{x} \geq 3.50$, S.D. ≤ 1.00 พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	D	S.D. _d	t	p.
ก่อนเรียน	13.05	2.72				
หลังเรียน	23.15	2.89	10.10	4.08	11.08**	0.00

**p < .01

จากตาราง 5 พบว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินทักษะการรำหลังเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
ระบำจักสาน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับทักษะ
1. ลำดับขั้นตอนในการรำ	3.99	0.03	ดีมาก
2. ลีลาท่ารำ	3.44	0.49	ดี
3. จังหวะและความต่อเนื่อง	3.66	0.33	ดีมาก
4. ความกล้าแสดงออก	3.96	0.07	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย	3.76	0.26	ดีมาก

จากตาราง 6 ผลการวัดทักษะการรำ พบว่านักเรียนมีทักษะการรำหลังเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบำจักสาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D.=0.26) เมื่อพิจารณารายละเอียดส่วนใหญ่ มีทักษะอยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นลีลาท่ารำมีทักษะอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.44$, S.D.= 0.49)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบำจักสาน

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบำจักสาน ไปแล้ว ได้ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตร ผลปรากฏว่า ดังนี้

ตาราง 7 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชา
เพิ่มเติมระบ่ำจักสาน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการ			
1.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความยากง่ายที่เหมาะสม	4.90	0.30	มากที่สุด
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ จากง่ายไปหายาก	4.40	0.80	มาก
1.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการ ร่วมอนุรักษ์การรำระบ่ำจักสาน	4.80	0.51	มากที่สุด
1.4 กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนเห็นความสำคัญของการ ร่วมกันอนุรักษ์การรำ ระบ่ำจักสาน	4.85	0.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.74	0.23	มากที่สุด
2. ด้านผลผลิต			
2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบ่ำจักสาน	4.85	0.36	มากที่สุด
2.2 ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และเพื่อนได้	4.75	0.54	มากที่สุด
2.3 ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและพอใจในการรำระบ่ำจักสาน	4.85	0.36	มากที่สุด
2.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของตนเอง	4.95	0.22	มากที่สุด
2.5 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสาน และ เผยแพร่การรำระบ่ำจักสาน	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.88	0.10	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.78	0.09	มากที่สุด

จากตาราง 7 ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการ
เรียนการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบ่ำจักสาน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก
($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วพบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ใน
ระดับมาก

บทที่ 5

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า และสรุปผลได้ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา
  - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
  - 2.2 ประเมินทักษะการร่ำ วิชา ระดับมัธยมศึกษา หลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อนำมาสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ นำมาปรับปรุงแก้ไขจากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร นำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่สร้างขึ้นไว้ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม่หว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้สอนสัปดาห์ละ 1

ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 18 ชั่วโมง โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 20 ข้อ ประเมินทักษะการรำ ระบายจักสาน ด้วยแบบประเมินทักษะการรำระบายจักสาน และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้วยแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสาน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจหลักสูตรระบายจักสาน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นแล้วเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเหมาะสม ขององค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการทดสอบ (t-test แบบ Dependent) วิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการรำ ระบายจักสานและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสาน ผลปรากฏว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ระบายจักสาน จำนวน 18 แผน มีองค์ประกอบคือ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และพบว่าคุณภาพของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระบายจักสานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลปรากฏดังนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

2.2 ผลการประเมินทักษะการจำ ระบายจักสาน พบว่านักเรียนมีทักษะการจำ ระบายจักสานอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ศึกษาวิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตร และผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบ ตามวิธีการสร้างหลักสูตร ทำให้หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน มีโครงสร้างเนื้อหาสอดคล้องครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนันทภัส ท้าวจาง (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ด้านนาซุด “รัศมีลีลา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดศรีดงเย็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องของส่วนประกอบในหลักสูตร ระหว่างจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรและองค์ประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตร นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นทำให้นักเรียนมีความสุข และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ วิทเธอร์ (Wither. 2000, pp. 2176 - A) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการศึกษาเฉพาะที่ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “การริเริ่ม การศึกษาที่สืบทอดกันบริเวณหุบเขา แยมปา” ครอบคลุม 5 อำเภอ ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และการศึกษาเฉพาะที่ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สร้างความรู้สึกด้าน ความรับผิดชอบของนักเรียนในเรื่อง สภาพแวดล้อมและการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำประโยชน์ เพื่อชุมชนของตน ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสังเกตและการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า โครงการพัฒนาหลักสูตรได้ ทำให้ครู สมาชิกชุมชนและนักเรียนในเขตของตน

สร้างโอกาสการเรียนรู้ร่วมกัน ที่สำคัญหลักสูตรได้รับ การพัฒนาโดยใช้ความรู้ ความสามารถของ คนในท้องถิ่น และตอบสนองความคิดของคนในท้องถิ่น Mahasarakham University 77 ทั้งนี้ สมาชิกในชุมชนได้นำมาตรฐานของเนื้อหาสาระของหลักสูตรไปใช้ในการสร้างกิจกรรม การเรียน การสอนในโรงเรียน จึงช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 เนื่องจากผู้ศึกษาวิจัย ได้สร้างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรตามขั้นตอนกระบวนการตั้งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาการเรียน จึงบรรลุผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการ ศึกษาวิจัยของ พิชญา สังเงิน และคณะ (2552) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนทอผ้าป่าแดง สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า มี กระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนที่สูง กว่าก่อนเรียนเนื่องจากมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีแบบทดสอบ และแบบประเมินผลการ เรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มีทำนองเดียวกับผลการศึกษาของผู้ศึกษาวิจัย

ผลการประเมินทักษะการรำ ระบำจักษุสถานี่เรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบำจักษุสถาน พบว่าโดยรวมนักเรียนมีทักษะอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสได้ลงมือ ปฏิบัติจริงตามลำดับขั้นตอน เรียนรู้วิธีการปฏิบัติท่ารำจากแบบอย่างที่ถูกต้อง ฝึกฝนจนมีทักษะ และเกิดความชำนาญในการรำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ วิไล เขียวพุ่มพวงและ คณะ (2550) ซึ่งทำการศึกษาค้นคว้า เรื่องการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมการแสดงนาฏศิลป์ลาบูนานา พญานาค ชุมชนนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผ่านเกณฑ์การประเมินเนื่องมาจากนักเรียน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการที่จะฝึกปฏิบัติท่ารำของตน ได้ ฝึกปฏิบัติท่ารำตามสภาพการณ์จริงเป็นผลให้นักเรียนมีทักษะการรำผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้ศึกษาวิจัย

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตร “ระบำจักษุสถาน” สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าโดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายดังที่กล่าวมาแล้ว นั้น นักเรียนจึงเกิดความพึงพอใจ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรระบำจักษุสถาน อยู่ใน ระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาค้นคว้าของ เกษชรินทร์ ปัญญาคำ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หนึ่งประโมทัยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและต้องการให้มีการสอนอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดี อีกทั้งเป็นการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อย่างดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้ศึกษาวิจัย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของซารังกาปานี (Sarangapani, 2003) ได้เสนอบทความเรื่อง “การทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการศึกษาในอินเดียปัจจุบัน” ปรากฏว่า โรงเรียน สังคมและนักเรียนให้ ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านน้อย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และความรู้สึกของการแบ่งแยกชน ชั้นในสังคม เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยจะเป็นที่พึงพอใจระหว่างบ้านกับโรงเรียน นักเรียนมี ความรู้สึกห่างเหิน พ่อแม่ บ้าน และสังคมในเฝ้าของตนเองมากยิ่งขึ้น รัฐบาลอินเดียได้พยายาม จัดการให้มีการประสานความรู้สึกแบ่งแยก โดยพยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับโลกที่บ้านของนักเรียนให้มากขึ้น โดยจัดให้มีการบรรจุเรื่องราวที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไว้ในหลักสูตร

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูต้องมีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ในระดับดีมาก เนื่องจากการสอนในหลักสูตรระบำจักสานใช้รูปแบบการสอนแบบสาธิต ซึ่งครูต้องเป็นต้นแบบในการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรำ และมีทักษะปฏิบัติทำรำที่ดีขึ้น ดังนั้นทักษะทางด้านนาฏศิลป์ของครูผู้สอนจึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระบำจักสาน
2. ในการฝึกปฏิบัติทำรำต่างๆ ต้องให้นักเรียนได้ศึกษาความหมาย ของท่ารำและนาฏยศัพท์พื้นฐานให้เข้าใจก่อน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
3. ในการใช้หลักสูตรนี้ควรเพิ่มเวลานอกเหนือจากในการทำกิจกรรมภายในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาในการพัฒนาทักษะการรำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออก ในกิจกรรมการแสดงโอกาสต่างๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก รับผิดชอบ รักและภูมิใจ เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น มีเวลาในการฝึกปฏิบัติทักษะทำรำน้อยมาก หากนักเรียนขาดความใส่ใจในการฝึกซ้อม หรือทบทวนการปฏิบัติบ่อยๆ จะทำให้ผลการประเมินทักษะการรำไม่เป็นที่น่าพอใจได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มเติมเวลาฝึกรำ หรือปรับเวลาในช่วงโมงการปฏิบัติทักษะให้มากขึ้น

2. ในแนวทางการสอนโดยการแบบสาธิต ผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมกิจกรรม และ
กระบวนการปฏิบัติตลอดเวลาเรียน ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนขาดบทบาทการแสดงออกในการ
ปฏิบัติทำร่ำด้วยตนเอง ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ
อื่น หรือวิธีสอนอื่นๆมาช่วยเสริม เช่น การใช้นักเรียนเป็นตัวแบบ หรือเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

ภาคผนวก ฅ ประมวลภาพกิจกรรม

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพระเชตุвр

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.นพเรศน์ ธรรมศรีณกุล อาจารย์ประจำสาขาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
2. รองศาสตราจารย์นุชนาฏ ดีเจริญ อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ไทย
ภาควิชาศิลปะการแสดงคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์
3. ดร.จิตติมา นาเคิภท อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ไทย
ภาควิชาศิลปะการแสดงคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์
4. ดร.อภิชัย นุชเนื่อง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
5. นางอินทิพย์ พจนพุทธิโชติ ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 55 จังหวัดตาก
สำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์

ภาคผนวก ข เอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โดย

ประดับดาว สิทธิวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยรัตนนคร

คำนำ

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาบังคับ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชน บ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะของการรำอันประณีตงดงาม จากขั้นตอนและกรรมวิธีจักสานไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ ในแต่ละขั้นตอน ของชาวชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมืองตาก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรำ จนเกิดทักษะปฏิบัติ และเจตคติที่ดี ต่องานหัตถกรรมพื้นบ้าน และนาฏศิลป์ไทย จนสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูผู้สอนทำการสาธิตทำรำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตาม แล้วได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้แสดงความสามารถของตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งก่อนให้เกิดคุณลักษณะที่ดี มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความกล้าแสดงออก เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี และพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนประเมินตามสภาพจริง และนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิชาบังคับ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คงเป็นประโยชน์ให้กับเยาวชนไทย และผู้สนใจทั่วไป ในการสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตน และร่วมกันส่งเสริม อนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่สืบไป

คำชี้แจงสำหรับครูผู้สอน

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชน บ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก จัดทำขึ้นเพื่อใช้รายวิชาเพิ่มเติม สาระนาฏศิลป์ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ให้ได้ผลดี ก่อนการจัดกิจกรรมทุกครั้งควรปฏิบัติขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างละเอียด
2. ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบุว่าจักสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (แผนการจัดการเรียนรู้ อย่างละเอียด) ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. เตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอน
4. บทบาทครูผู้สอน
  - 4.1 ต้องเป็นผู้ให้ความรู้ สาธิตท่ารำ และเป็นผู้คอยแนะนำ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจนักเรียนในขณะจัดการเรียนรู้
  - 4.2 กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กนักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง
  - 4.3 คอยเสริมแรงด้วยการพูดให้กำลังใจ และใส่ใจในขณะที่นักเรียนปฏิบัติท่ารำร่วมกับเพื่อน เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความมั่นใจ ในการปฏิบัติท่ารำที่ดีขึ้น
  - 4.4 บันทึกปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้
5. เวลาที่ใช้ในการสอน
  - 5.1 เวลาเรียนทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง (1 ชั่วโมง/สัปดาห์)
  - 5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและครูผู้สอน
6. หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผน ควรมีการบันทึกพฤติกรรมการเรียน และประเมินทักษะปฏิบัติท่ารำ ของนักเรียนแต่ละคนทุกครั้ง ถ้านักเรียนไม่ผ่านตามจุดประสงค์ ควรจัดการสอนซ่อมเสริม

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ระบายสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผล

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นเป็นการเพิ่มเติมเนื้อหา ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่คำนึงถึงผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จัก การวิเคราะห์ การสร้างสรรค์บทเรียน โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทางเป็นการจัดการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย ที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง การนำเอาความรู้ภูมิปัญญาในวิชานาฏศิลป์ไปทำให้เกิดประโยชน์กับวิชาอื่น จัดเป็นการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. จุดมุ่งหมาย

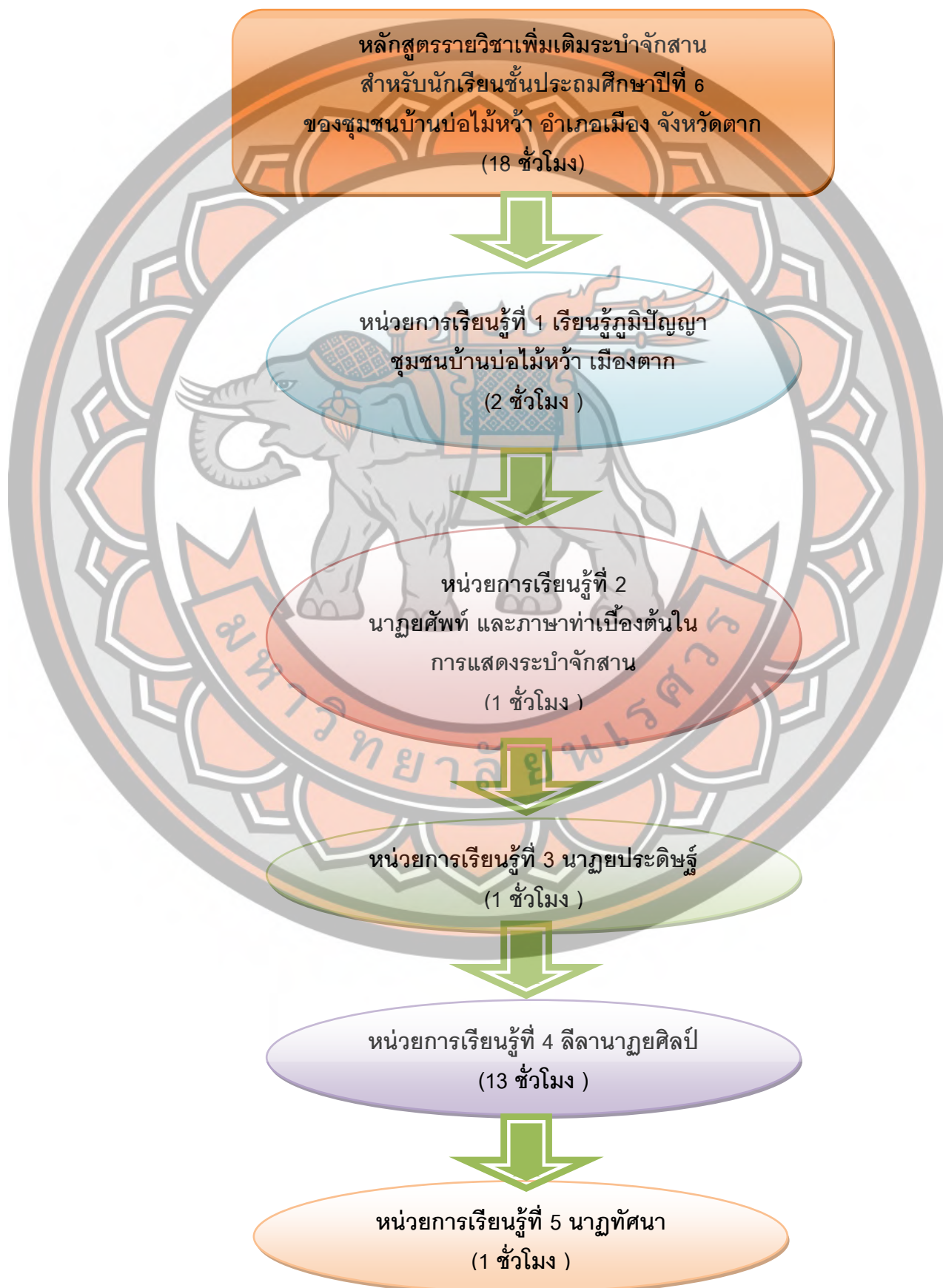
2.1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานจักสานไม้ไผ่ นาฏยศัพท์ และภาษาท่าที่ใช้ประกอบการแสดงระบำจักสาน

2.2. เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะทางการรำ ระบำจักสาน

2.3. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงท่ารำประกอบการแสดงระบำจักสานได้

2.4. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ของท้องถิ่นบ้านบ่อไม้หว้า เมืองตาก

3. โครงสร้าง

โครงสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับอำเภอกัน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	เรียนรู้ภูมิปัญญาบ้าน บ่อไม้หว้า เมืองตาก (2 ชั่วโมง)	1. ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้าเมืองตาก - ความเป็นมา - องค์ประกอบของชุมชน	1
		2. ประวัติความเป็นมาของงานจักสานไม้ไผ่ - ความเป็นมา - ขั้นตอนการจักสานไม้ไผ่	1
2	องค์ประกอบในการ แสดงระบำจักสาน (1 ชั่วโมง)	3. องค์ประกอบของระบำจักสาน - ดนตรีเพลงที่ใช้ในการแสดง - ประกอบด้วยการแต่งกาย - โอกาสที่ใช้ในการแสดงระบำจักสาน	1
3	นาฏยศัพท์ และภาษา ท่าเบื้องต้น (1 ชั่วโมง)	4. นาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้นในการแสดง ระบำจักสาน - นาฏยศัพท์ที่ใช้ในระบำจักสาน - ภาษาท่าเบื้องต้นในระบำจักสาน	1
4	ลีลานาฏยศิลป์	5. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน (ขั้นตอนการหาวัตถุดิบ) - ท่ารำที่ 1 ท่าออก - ท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหา	1
		6. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน (ขั้นตอนการหาวัตถุดิบ) - ท่าที่ 3 ท่าพินไม้ไผ่ - ท่าที่ 4 ท่าสาวไผ่ - ท่าที่ 5 ท่าชักไผ่ - ท่าที่ 6 ท่าแบกไผ่	1

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลา นาฏยศิลป์	7. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการเตรียมมัตถุติบ) - ท่าที่ 7 ท่าเดินส่าย - ท่าที่ 8 ท่าแบกตอก	1
		8. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการเตรียมมัตถุติบ) - ท่าที่ 9 ท่ายกตอก - ท่าที่ 10 ท่านั่งวางตอก	1
		9. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการเตรียมมัตถุติบ) - ท่าที่ 11 ท่าจักตอก - ท่าที่ 12 ท่าเตรียมยกตอกไปล่าง	1
		10. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการเตรียมมัตถุติบ) - ท่าที่ 13 ท่าเตรียมตอกล่างและย่อมสี่ตอก - ท่าที่ 14 ท่าล่างตอกและย่อมสี่ตอก	1
		11. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการสาน) - ท่าที่ 15 ท่าล่างตอกและย่อมสี่ตอก - ท่าที่ 16 ท่าสลัดน้ำ	1
		12. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการสาน) - ท่าที่ 17 ท่าเดินเตรียมนำตอกไปฝั่งลม - ท่าที่ 18 ท่าเก็บตอก	1
		13. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจำกัสน (ขั้นตอนการสาน) - ท่าที่ 19 ท่าเตรียมสาน - ท่าที่ 20 ท่านั่งลงเตรียมสาน	1

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลานาฏศิลป์	14.ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษณ (ขั้นตอนการสาน) - ท่าที่ 21 ท่าลีลาการสาน - ท่าที่ 22 ท่าตรวจลายสาน	1
		15.ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษณ (ขั้นตอนการสาน) - ท่าที่ 23 ท่าลีลาลายสาน - ท่าที่ 24 ท่าลายสานสรายุเริง	1
		16. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษณ (ขั้นตอนการใช้งานเมื่อขึ้นงานสำเร็จ) - ท่าที่ 25 ท่าลายสานสรายุสาว - ท่าที่ 26 ท่าเครื่องใช้ลายจักษณ	1
		17. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษณ (ขั้นตอนการใช้งาน) - ท่าที่ 27 ท่าลีลาเครื่องใช้ลายจักษณ - ท่าที่ 28 ท่าเข้าลีลาเครื่องใช้ลายจักษณ	1
5	นาฏทัศน	18. ประมวลการแสดงระเบียบจักษณ	1
		รวม	18

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักษาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า เมืองตาก

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	เรียนรู้ ภูมิปัญญา (2 ชั่วโมง)	1	ประวัติความเป็นมาของงานจักสานไม้ไผ่	1. เรียนรู้ภูมิปัญญา 2. รู้จักไม้ไผ่ 3. การเตรียมวัสดุจักสาน 4. การจักสานลายต่างๆ	1. มีความรู้ความเข้าใจประวัติความเป็นมาและขั้นตอนในงานจักสานไม้ไผ่ 2. สามารถเขียนเล่าประวัติความเป็นมาและขั้นตอนในงานจักสานไม้ไผ่ 3. มีความชื่นชมต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน	1
		2	องค์ประกอบของระบายจักษาน	องค์ประกอบของระบายจักษาน 1. ด้านเครื่องแต่งกาย 2. ดนตรีเพลงที่ใช้ 3. โอกาสในการแสดงระบายจักษาน	1. สามารถบอกชื่อเครื่องแต่งกายดนตรีประกอบการแสดง และโอกาสที่ใช้แสดงได้ 2. สามารถสาธิตการแต่งกายของระบายจักษานได้ 3. มีความชื่นชมต่อผลงานการแต่งกายในระบายจักษานของตนเอง	1

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
2	นาฏยศัพท์และภาษาท่าเบื้องต้นในการแสดงระบำจักษุสถาน (2 ชั่วโมง)	3	นาฏยศัพท์และภาษาท่าเบื้องต้นในการแสดงระบำจักษุสถาน	นาฏยศัพท์และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องในการแสดงระบำจักษุสถาน	<p>1. สามารถบอกชื่อทำนาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องในการแสดงระบำจักษุสถานได้</p> <p>2. สามารถสาธิตทำนาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องในการแสดงระบำจักษุสถานได้</p> <p>3. มีความชื่นชมทำนาฏยศัพท์ที่ตนเองปฏิบัติ</p>	1
3	นาฏยประดิษฐ์ (2 ชั่วโมง)	4	การประดิษฐ์ท่ารำและออกแบบทำนาฏศิลป์	<p>1. หลักการประดิษฐ์ท่ารำ</p> <p>2. รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง</p>	<p>1. สามารถอธิบายหลักการและรูปแบบการประดิษฐ์ท่ารำได้</p> <p>2. สามารถสาธิตการแสดงท่ารำของระบำจักษุสถานได้</p> <p>3. มีความชื่นชมต่อผลงานการประดิษฐ์ท่ารำระบำจักษุสถานของตนเอง</p>	1

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลา นาฏยศิลป์	5	ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน	1. (ขั้นตอนการหา วัตถุประสงค์) 1. ท่าออก 2. ท่าเรียก แล้ว เดิน มองหา	1. สามารถอธิบาย ท่าออก และท่า เรียก แล้ว เดิน มองหาได้ 2. สามารถปฏิบัติ ท่าออก และท่าเรียก แล้ว เดิน มองหาได้ 3. มีความมุ่งมั่น ในการทำงาน และ รักความเป็นไทย	1
		6	ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน	2. ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน (ขั้นตอนการหา วัตถุประสงค์) - ท่าตัดไม้ไผ่ - ท่าชักไม้ไผ่ - ท่าแบกไม้ไผ่	1. สามารถอธิบาย ท่าตัดไม้ไผ่ ท่าชัก ไม้ไผ่ และท่าแบก ไม้ไผ่ได้ 2. สามารถปฏิบัติ ท่าตัดไม้ไผ่ ท่าชัก ไม้ไผ่ และท่าแบก ไม้ไผ่ได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลา นาฏยศิลป์	7	ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน	3. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน (ขั้นตอนการ เตรียมวัสดุขีปน) - ท่าเลื่อยไม้ไผ่ - ท่าเก็บไม้ไผ่	1. สามารถอธิบายท่า เลื่อยไม้ไผ่ และท่า เก็บไม้ไผ่ได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า เลื่อยไม้ไผ่ และท่า เก็บไม้ไผ่ได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		8	ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน	4. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน (ขั้นตอนการ เตรียมวัสดุขีปน) - ท่าจักตอก - ท่าจักตอก ตะแคง - ท่าจักตอกจิ้ง	1. สามารถอธิบายท่าจัก ตอกท่าจักตอกตะแคง และท่าจักตอกจิ้งได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า จักตอก ท่าจักตอก ตะแคง และท่าจัก ตอกจิ้งได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		9	ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน	5. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักสาน (ขั้นตอนการ เตรียมวัสดุขีปน) - ท่าล้างตอก	1. สามารถอธิบายท่า ล้างตอกได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า ล้างตอกได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลา นาฏยศิลป์	10	ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษุ	6. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษุ (ขั้นตอนการเตรียมวัสดุ) <ul style="list-style-type: none"> - ทำย้อมสีตอก - ทำฝักตอก 	1. สามารถอธิบายทำ ย้อมสีตอก และทำฝักตอกได้ 2. สามารถปฏิบัติทำ ทำย้อมสีตอก และทำ ฝักตอกได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		11	ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษุ	7. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษุ (ขั้นตอนการสาน) <ul style="list-style-type: none"> - ทำชั้นลายสาน - ทำสานลายขัด หนึ่ง 	1. สามารถอธิบายทำ ชั้นลายสาน และทำ สานลายขัดหนึ่งได้ 2. สามารถปฏิบัติทำ ชั้นลายสาน และทำ สานลายขัดหนึ่งได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		12	ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษุ	8. ปฏิบัติท่ารำ ระเบียบจักษุ (ขั้นตอนการสาน) <ul style="list-style-type: none"> - ทำชั้นลายสาน - ทำสานลายขัด สอง 	1. สามารถอธิบายทำ สานลายขัดสองได้ 2. สามารถปฏิบัติทำ สานลายขัดสอง 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลา นาฏยศิลป์	13	ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน	9. ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน (ขั้นตอนการสาน) - ทำขึ้นลายสาน - ทำสานลายขัดสาม	1. สามารถอธิบายท่า ทำสานลายขัดสามได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า สานลายขัดสามได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		14	ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน	10.ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน (ขั้นตอนการ สาน) - ทำขึ้นลายสาน - ทำสานเก็บ ลาย	1. สามารถอธิบายท่า ขึ้นลายสาน เก็บได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า ขึ้นลายสาน เก็บได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		15	ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน	11.ปฏิบัติท่ารำ ระบุว่าจักสาน (ขั้นตอนการ สาน) - ทำขึ้นลายสาน - ทำสานเก็บ ขอบ	1. สามารถอธิบายท่า สานเก็บขอบได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า สานเก็บขอบได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
4	ลีลา นาฏยศิลป์	16	ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักษณ	12. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักษณ (ขั้นตอนการใช้ งาน) - ทำใช้งาน กระดิ่ง - ทำใช้งานกระ แตง - ทำใช้งาน ชะลอม	1. สามารถอธิบายท่า ใช้งานกระดิ่ง ทำใช้งานกระแตง และทำใช้งานชะลอม ได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า ใช้งานกระดิ่ง ทำใช้งานกระแตง และทำใช้งานชะลอม ได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1
		17	ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักษณ	13. ปฏิบัติท่ารำ ระบำจักษณ (ขั้นตอนการใช้ งาน) - ทำใช้งาน กระเช้า - ทำใช้งาน กระจาด - ทำจบ (ตั้งชุ้ม)	1. สามารถอธิบายท่า ใช้งานกระเช้า ทำใช้งานกระจาด และทำจบ (ตั้งชุ้ม) ได้ 2. สามารถปฏิบัติท่า ใช้งานกระเช้า ทำใช้งานกระจาด และทำจบ (ตั้งชุ้ม) ได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	

ลำดับ	หน่วยการเรียนรู้	ลำดับแผน	ชื่อแผน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
5	นาฏทัศนนา	18	ประมวณการ แสดงระบำจัก สาน	การแสดงระบำ จักสาน สู่ สาธารณชน	1. สามารถอธิบาย ความเป็นมาของการ แต่งกายท่าทางการ แสดงและการจัดการ แสดงระบำจักสานได้ 2. สามารถแต่งกาย และแสดงท่าทาง ระบำจักสาน และการ จัดการแสดงระบำจัก สานให้ผู้อื่นชมได้ 3. มีความมุ่งมั่นใน การทำงาน และรัก ความเป็นไทย	1

4. การจัดหน่วยการเรียนรู้

หลักสูตรนี้แบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

1. เรียนรู้ภูมิปัญญา (2 ชั่วโมง)
2. นาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้นในการแสดงระบำจักสาน (2 ชั่วโมง)
3. นาฏยประดิษฐ์ (2 ชั่วโมง)
4. ดီลานาฏยศิลป์ (11 ชั่วโมง)
5. นาฏทัศนนา (1 ชั่วโมง)

5. แนวการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทย ตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงนาฏศิลป์ไทย จึงมีแนวทางการจัดการเรียน การสอน ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centered) โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพของตนเอง สนับสนุนให้มีการฝึก และปฏิบัติในสภาพจริงของการทำงาน มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสังคมและการประยุกต์ใช้ มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำหรือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) ได้รู้จักการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสามารถปฏิบัติทำได้อย่างถูกต้องตรงตามความหมายของท้าวโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง

3. ใช้วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration) วิธีสอนโดยใช้การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต

วิธีการสอนโดยใช้การสาธิตนี้ มุ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง หรือการแสดงกระทำสิ่งต่างๆ ให้ผู้เรียนดูนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต การฟัง การกระทำหรือการแสดง จากการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติกิจกรรม นานาชาติโดยเทคนิคการสอนโดยใช้เทคนิคสาธิต ผลการสังเกตและการลอกเลียนแบบจะทำให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

3.1. **ขั้นเตรียมการสาธิต** เป็นขั้นตอนการทำการสาธิต ซึ่งครูควรเตรียมตัวดังนี้

3.1.1 ศึกษาบทเรียนที่จะสาธิตให้เข้าใจ

3.1.2 เตรียมอุปกรณ์ที่จะสาธิตให้พร้อม

3.1.3 ทดลองการสาธิตดูก่อน

3.1.4 จัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการสาธิตบทเรียน

3.1.5 เขียนแผนภูมิแสดงขั้นตอนของการสาธิตไว้

3.2. **ขั้นสาธิต** เมื่อครูเข้าสู่ชั้นเรียนแล้ว จึงดำเนินการสอนตามลำดับดังนี้

3.2.1 ได้รับความสนใจของนักเรียน

3.2.2 ทำการสาธิตให้นักเรียนดู โดยยึดหลักในการสาธิตดังนี้

1. สานิตตามลำดับชั้น
2. สานิตซ้ำๆพร้อมกับบรรยายเพื่อให้นักเรียนติดตามทัน
3. สานิตเฉพาะเรื่องบทเรียนนั้นๆ
4. ให้นักเรียนเห็นทั่วถึง หรืออาจให้นักเรียนออกมาสังเกตสานิตที่ละกลุ่ม
5. ครูคอยสังเกตความสนใจและความตั้งใจของนักเรียน
6. ครูให้นักเรียนมาร่วมทำการสานิตด้วยได้
7. เน้นขั้นตอนสำคัญๆ ของการสานิต และเขียนสรุป

3.3. ขั้นตอนสรุปและวัดผล

- 3.3.1 ให้นักเรียนร่วมกันเล่าสรุปเป็นตอนๆ
- 3.3.2 ให้นักเรียนทุกคนเขียนข้อสรุปส่งครูเพื่อให้คะแนน
- 3.3.3 ให้นักเรียนสานิต เพื่อสังเกตดูว่านักเรียนทำได้และเข้าใจหรือยัง
- 3.3.4 การทดสอบ

6. แนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

6.1 สื่อประเภทเอกสาร

- 1) ใบความรู้
- 2) ใบกิจกรรม
- 3) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

6.2 สื่อประเภทเพลง

- 1) วีดิทัศน์การบรรเลงระบำจักสาน
- 2) เพลงบรรเลงระบำจักสาน

6.3 สื่อประกอบการสานิต

- 1) ห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์
- 2) กระจกเงา
- 3) เครื่องแต่งกาย

6.4 สื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์

- 1) แผ่นซีดีเพลง
- 2) เครื่องเล่นซีดี
- 3) คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

4) เครื่องฉายโปรเจคเตอร์

5) อุปกรณ์กระจายเสียง

6) อุปกรณ์เครื่องเขียน

7. แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เพื่อตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงกำหนดแนวการวัดและประเมินผลดังนี้

1. วิธีวัดและประเมินผล

1.1. ทดสอบผลวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

1.2. ประเมินทักษะการร่ำรำจักสาน

2. เครื่องมือวัดและประเมินผล

2.1. แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.2. ทักษะการร่ำรำจักสาน

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ค เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เอกสารประกอบหลักสูตร
รายวิชาเพิ่มเติม ระบายจักสาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โดย
ประดับดาว สิทธิวงศ์

นิติตปริญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยนเรศวร

แผนการจัดการเรียนรู้
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระบายสีงานชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า เมืองตาก
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้น
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง **นาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้นในการแสดงระบายสีงาน**

เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับการบอกลักษณะท่าจำ ที่ใช้ในการฝึกหัดเพื่อแสดง โขน ละคร เป็นคำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย สามารถสื่อความหมายกันได้ทุกฝ่ายในการแสดง ต่างๆ เป็นศัพท์เฉพาะที่ใช้เรียกท่าทางการปฏิบัติ หรือการแสดงกิริยาอาการต่างๆ ในการรำ สำหรับ ทำนาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระบายสีงาน มีทั้งท่าที่เกี่ยวกับ มือ แขน เท้า และลำตัว เช่น การจับ การตั้งวง การก้าวเท้า การยกเท้า การกระดกเท้า การลักคอก การกดไหล่ เป็นต้น ซึ่งเป็นท่า สำคัญพื้นฐานที่ต้องเรียนรู้ให้เข้าใจ และฝึกปฏิบัติให้ถูกต้องและสวยงาม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายท่านาฏยศัพท์ที่ใช้ในการรำระบายสีงานได้
2. นักเรียนสามารถปฏิบัติท่านาฏยศัพท์ที่ใช้ในการรำระบายสีงานได้
3. มีความชื่นชมต่อผลการปฏิบัติท่านาฏยศัพท์ที่ใช้ในการรำระบายสีงานของตนเอง

สาระการเรียนรู้

ท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระบายสีงาน

การกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ : ใช้เวลา 15 นาที

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเรื่อง ท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระบายสีงาน 10 ข้อ (10 นาที)
2. ครูและนักเรียนสนทนาถึงท่านาฏยศัพท์เบื้องต้น ที่นักเรียนรู้จักว่ามีท่าอะไรบ้าง พร้อม ทั้งปฏิบัติให้ครูดูพร้อมๆกัน

ขั้นสอน : ใช้เวลา 30 นาที

1. ครูให้นักเรียนดูวีซีดี การรำ ระเบียบท่าจักษณ แล้วให้นักเรียนสังเกตดูว่ามีท่านาฏยศัพท์อะไรบ้าง โดยให้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งยกตัวอย่างท่าเหล่านั้นให้เพื่อนๆดู
2. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 4 เรื่อง ท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ และร่วมกันสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับหลังจากศึกษาใบความรู้
3. นักเรียนแบ่งกลุ่มๆละ 4 คน ฝึกปฏิบัติท่านาฏยศัพท์ แล้วนำเสนอด้วยการสาธิตท่านาฏยศัพท์ พร้อมอธิบายท่ารำนั้นๆ ให้เข้าใจกลุ่มละ 3 ท่าหน้าชั้นเรียน ทีละกลุ่ม โดยไม่ให้ซ้ำท่ารำกับกลุ่มอื่นๆ และครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำใบงานที่ 4 เรื่องท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ
5. ครูประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

ขั้นสรุป : ใช้เวลา 15 นาที

1. นักเรียนร่วมกันสนทนาสรุปความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณและประโยชน์ของการปฏิบัติท่านาฏยศัพท์ ว่ามีผลดีอย่างไรต่อตนเอง แล้วครูให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในการฝึกปฏิบัติ เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และถูกต้อง จะก่อให้เกิดความชำนาญสวยงามมากยิ่งขึ้น
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง ท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ จำนวน 10 ข้อ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผลการเรียนรู้

1. ตรวจแบบทดสอบ เรื่องท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ
2. ตรวจใบงานที่ 4 เรื่องท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ
3. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบทดสอบ ท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ จำนวน 10 ข้อ
2. แบบประเมินผลงานใบงานที่ 4 เรื่องท่านาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระเบียบท่าจักษณ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. วีดิทัศน์การรำ ระบายจักสาน
2. คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก
3. เครื่องโปรเจคเตอร์พร้อมจอโปรเจคเตอร์
4. ใบความรู้ 4 เรื่องทำนาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการรำระบายจักสาน
5. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
6. ห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์

แผนการจัดการเรียนรู้
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า เมืองตาก
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ลีลานาฏศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

เรื่อง ปฏิบัติท่ารำระบำจักสาน (ท่ารำที่ 1 ท่ารำที่ 2)

เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การแสดงท่ารำ ระบำจักสาน ท่ารำที่ 1 ท่าออก ท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหา เพื่อสื่อถึงขั้นตอนของการจักสาน ในกระบวนการหาวัตถุดิบ โดยมีผู้ชายทำท่ารำ เดินออกมาเพื่อทำท่าทางแสดงถึงการเดินทางออกหาวัตถุดิบในการนำมาทำงานจักสาน ในท่าที่ 1 ใช้ท่ากำมือเหยียดแขนไปด้านข้าง และท่าที่ 2 ใช้ท่าเรียกแล้วเดินมองหา เป็นท่าที่บอกถึงอาการกำลังมองหาต้นไม้ที่สมบูรณ์พร้อมนำมาเป็นวัตถุดิบในการทำงานจักสาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถอธิบายความหมายและที่มาของท่าออกของการรำระบำจักสานได้
2. สามารถปฏิบัติท่ารำที่ 1 ท่าออก และท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหา ได้ถูกต้อง
3. มีความชื่นชมต่อการปฏิบัติท่ารำของตนเอง

สาระการเรียนรู้

การแสดงท่ารำระบำจักสาน ท่ารำที่ 1 ท่าออก และท่ารำที่ 2 ท่าเรียก แล้ว เดิน มองหา คือ

① ท่าที่ 1 ท่าเดินออก ใช้ท่ากำมือเหยียดแขนไปด้านข้างสลับกันในอาการเดิน

② ท่าที่ 2 ใช้ท่าเรียกแล้วเดินมองหา ท่ามือสองข้างในท่ากำมือ แล้วใช้มือซ้าย

กับขวาทำท่าป้องหน้าสลับกัน

ภาษาท่านาฏศิลป์ที่ใช้ ได้แก่ ท่าป้องหน้า ท่าเดิน ท่าเรียกให้มา ท่ามอง พร้อมทั้งแสดง

รูปแบบการแปรแถว

การกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ (ก่อนการสาธิต) : ใช้เวลา 10 นาที

1. นักเรียนดูวีดิทัศน์ พร้อมฟังเพลง ประกอบการรำระบำจักสาน ช่วงเริ่มต้นในกระบวนการหาวัตถุดิบ ท่ารำที่ 1 และท่ารำที่ 2 (5 นาที)

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถาม เกี่ยวกับภาษาทำนาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดงช่วง เริ่มต้นท่ารำที่ 1 และท่ารำที่ 2 ตามหัวข้อดังนี้ (5 นาที)

- ◎ ภาษาทำนาฏศิลป์ที่ใช้ในช่วงเริ่มต้นท่ารำที่ 1 และท่ารำที่ 2 ได้แก่ท่าอะไรบ้าง
- ◎ ท่าที่ 1-2 มีการแปรแถวเป็นรูปแบบใดบ้าง
- ◎ การที่จะรำท่ารำที่ 1-2 ของระบำจักษณให้สวยควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ขั้นสอน (การสาธิต) : ใช้เวลา 35 นาที

1. จัดนักเรียนยืนเรียงแถวหน้ากระดานในห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์ จากนั้นครูเริ่มแสดง ท่ารำท่าที่ 1-2 ให้นักเรียนดู พร้อมปฏิบัติตามทีละท่า อย่างช้าๆ ในขณะที่ปฏิบัติครูอธิบายลักษณะ การเคลื่อนไหวประกอบไปด้วยพร้อมกันด้วยโดยไม่ต้องใช้เพลงประกอบ (10 นาที)

2. ครูและนักเรียนปฏิบัติท่ารำที่ 1-2 ไปพร้อมๆกัน โดยเปิดเพลงประกอบจังหวะ ในการรำ หลายๆครั้ง โดยครูประเมินจากการสังเกตการปฏิบัติของนักเรียน (5 นาที)

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่าๆกัน โดยจัดให้นักเรียนที่ได้จากการสังเกตใน ขั้นปฏิบัติว่าพอจะรำได้ถูกจังหวะและท่าทางได้ถูกต้อง กระจายอยู่ในกลุ่มทุกกลุ่ม เพื่อเป็น ตัวอย่างในการสาธิตให้เพื่อนดูอย่างชัดเจนมากขึ้น (2 นาที)

4. แจกใบความรู้ที่ 5 เรื่อง ปฏิบัติท่ารำระบำจักษณ ในท่ารำที่ 1-2 แล้วให้นักเรียนศึกษา การปฏิบัติท่ารำ ที่ 1-2 จากใบความรู้ที่แจกให้โดยมีครูคอยดูแลและให้ข้อเสนอแนะ โดยเริ่มจาก การฝึกท่าให้ตรงจังหวะ การแกว่งแขน การกำมือหลวมๆ การย่อตัว การยืดตัวขึ้น มือป้องหน้า สลับกัน การใช้มือทั้งสองข้างทำภาษาท่าเรียก ตามลำดับจนครบกระบวนท่ารำที่ 1-2 คือท่าออก และท่าเรียกแล้วเดินมองหา แล้วให้จัดกระบวนแถวตามใบความรู้ภายในกลุ่มของตนเอง โดย ขณะที่นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติ ครูเปิดวีดีทัศน์ และเพลงไปด้วย เพื่อให้นักเรียนได้ดูระหว่างฝึก ปฏิบัติ หากกลุ่มใดมีข้อสงสัย ครูต้องเดินดูและสาธิตให้แต่ละกลุ่มเข้าใจ และปฏิบัติได้มากขึ้น (18 นาที)

ขั้นสรุป (การอภิปรายสรุปการเรียนรู้) : ใช้เวลา 15 นาที

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความหมายและที่มาของ ท่ารำที่ 1 ท่าออก และท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหา ตลอดจนรูปแบบการแปรแถวร่วมกันอีกครั้งเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

2. ให้นักเรียนกลับไปฝึกปฏิบัติท่ารำที่ 1 ท่าออก และท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหานอกเวลาเรียน โดยอาศัยศึกษาจากใบความรู้ที่ 5 เรื่อง ปฏิบัติท่ารำระบำจักษณ ในท่ารำที่ 1-2 ที่แจกให้เพื่อความชำนาญ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผลการเรียนรู้

- สังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติท่ารำแบบกลุ่ม
- ประเมินทักษะการรำในท่ารำที่ 1 ท่าออก และท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหา

เครื่องมือวัดและประเมินผล

- แบบสังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติท่ารำแบบกลุ่ม
- แบบประเมินทักษะการรำในท่ารำที่ 1 ท่าออก และท่ารำที่ 2 ท่าเรียกแล้วเดินมองหา

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- วีดิทัศน์เรื่อง ระบำจักษณ
- คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก
- เครื่องโปรเจคเตอร์พร้อมจอโปรเจคเตอร์
- ใบความรู้ที่ 5 เรื่อง ปฏิบัติท่ารำระบำจักษณ ในท่ารำที่ 1-2
- ห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์

ใบความรู้ที่ 5
เรื่อง ปฏิบัติท่ารำกระบี่จักษณ
ในท่ารำที่ 1-2

ท่ารำที่	ชื่อท่า	ภาพประกอบ	คำอธิบายท่ารำ	หมายเหตุ
1	ท่าออก		<p>จังหวะที่ 1 ย่ำเท้าขวา เอียงศีรษะและตัวไปทางด้านขวา กำมือหลวมๆ ทั้งสองข้าง ระดับเอวแกว่งแขนซ้ายหางย້องแขนขึ้นระดับไหล่ แขนขวาคู่ว้าง ระดับเอวปล่อยแขนตามสบายไม่ต้องทำแขนตั้ง</p>	<p>เดิน สลัดกันทั้ง สองข้าง โดยเริ่ม จากข้าง ขวาก่อน ทั้งหมด 16</p>
			<p>จังหวะที่ 2 ย่ำเท้าซ้าย เอียงศีรษะและตัวไปทางด้านซ้าย กำมือหลวมๆ ทั้งสองข้าง ระดับเอวแกว่งแขนขวาหางย້องแขนขึ้นระดับไหล่ แขนซ้ายคู่ว้าง ระดับเอวปล่อยแขนตามสบายไม่ต้องทำแขนตั้ง</p>	<p>จังหวะ หมด จังหวะที่ 16 ในข้าง ซ้าย</p>
2	ท่าเรียก		<p>ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า หันหน้าไปทางเพื่อนๆ ด้านข้าง ใช้มือซ้ายหยิบจับเข้าหาตัวเองใน ด้านตะแคงมือระดับสายตา ตนเอง มือขวาวางไว้ที่เอว</p>	<p>ท่าท่า 2 จังหวะ</p>
	เดินมองหา		<p>มือซ้ายยกขึ้นระดับศีรษะ ทำท่าป้องกัน ยึดตัวขึ้น ทำท่ามองไปด้านหน้า มือขวาวางไว้ที่เอว</p>	<p>ท่าท่า 2 จังหวะ</p>

รูปแบบการแปรแถว

ทำรำที่ 1 ทำออก

ทำรำที่ 2 ทำเรียกแล้วเดินมองหา

หมายเหตุ

แทนผู้ชาย

แทนผู้หญิง

แผนการจัดการเรียนรู้
หลักสูตรระบำจักษสถานชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า เมืองตาก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ลีลานาฏศิลป์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15

เรื่อง ปฏิบัติทำรำระบำจักษสถาน (ท่าที่ 23 ถึงท่าที่ 24)

เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การแสดงท่ารำ ระบำจักษสถาน ท่าที่ 23 ท่าลีลาลายสาน ท่าที่ 24 ท่าลายสานสรวยเรียง เพื่อสื่อถึงขั้นตอนของการจักษสถานสำเร็จแล้วพร้อมนำเครื่องจักษสถานไปใช้ประโยชน์ โดยมีผู้หญิงทำท่าลีลาการแสดงถึงลายสานที่สำเร็จ เป็นกระบวนการที่บอกถึงความยินดีในการจักษสถานสำเร็จ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถอธิบายความหมายและที่มา ท่าลีลาลายสาน และท่าลายสานสรวยเรียง ได้
2. สามารถปฏิบัติท่าที่ 23 ท่าลีลาลายสาน ท่าที่ 24 ท่าลายสานสรวยเรียง ได้ถูกต้อง
3. มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความชื่นชมต่อการปฏิบัติท่ารำของตนเอง

สาระการเรียนรู้

การแสดงท่ารำระบำจักษสถาน ท่าที่ 23 ท่าลีลาลายสาน ท่าที่ 24 ท่าลายสานสรวยเรียง คือ

① ท่าที่ 23 ท่าลีลาลายสาน หญิง: นั่งคุกเข่าขวา ตั้งเข่าซ้ายเฉียงศีรษะไปทางซ้าย มือขวาตั้งวงกลาง มือซ้ายตั้งวงบน กระจกมือขึ้น-ลง ทั้งสองข้างพร้อมกันตามจังหวะ แล้วสลับข้างกันม้วนมือจับมือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งวงกลาง กระจกมือขึ้น-ลงเฉียงศีรษะไปทางขวา ชาย: เดินท่าส่ายมือสองออกมาพร้อมกัน ทำท่าเหมือนผู้หญิงแต่สลับข้างกัน เดินย่อเท้า 4 จังหวะ ตะเท้าข้างๆ ทำท่าสลับกันตามจังหวะทำ 4 จังหวะ

② ท่าที่ 24 ท่าลายสานสรวยเรียง หญิง: นั่งคุกเข่าขวา ตั้งเข่าซ้ายเฉียงศีรษะไปทางซ้าย มือทั้งสองข้างม้วนจับสะบัดจับออกไปด้านข้างพร้อมๆกันเป็นตั้งวงมือคู่ขวาตั้งวงกลาง เฉียงศีรษะด้านมือตั้งวง ทำสลับข้างกันไปมา 4 จังหวะ 8 ชุด ชาย : ทำท่าเหมือนผู้หญิงแต่สลับข้างกัน เดินย่อเท้า 4 จังหวะ ตะเท้าข้างๆ ทำท่าสลับกันตามจังหวะ ทำ 4 จังหวะ

การกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ (ก่อนการสาธิต) : ใช้เวลา 10 นาที

1. นักเรียนดูวีดิทัศน์ พร้อมฟังเพลง ประกอบการการรำระบำจักสาน ในกระบวนการสาธิตที่สำเร็จแล้ว ทำรำที่ 23 ถึงทำรำที่ 24 (5 นาที)

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถาม เกี่ยวกับภาษาทำนาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดงช่วงทำรำที่ 23 และทำรำที่ 24 ตามหัวข้อดังนี้ (5 นาที)

- ภาษาทำนาฏศิลป์ที่ใช้ในช่วงเริ่มต้นทำรำที่ 23 ถึงทำรำที่ 24 ได้แก่ทำอะไรบ้าง
- ทำที่ 23-24 มีการแปรแถวเป็นรูปแบบใดบ้าง
- การที่จะรำทำรำที่ 23-24 ของระบำจักสานให้สวยควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

ขั้นสอน (การสาธิต) : ใช้เวลา 35 นาที

1. จัดนักเรียนยืนเรียงแถวหน้ากระดานในห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์ จากนั้นครูเริ่มแสดงทำรำที่ 23-24 ให้นักเรียนดู พร้อมปฏิบัติตามทีละท่า อย่างช้าๆ ในขณะที่ปฏิบัติครูอธิบายลักษณะการเคลื่อนไหวประกอบไปพร้อมกันด้วยโดยยังไม่ต้องใช้เพลงประกอบ (10 นาที)

2. ครูและนักเรียนปฏิบัติทำรำที่ 23-24 ไปพร้อมๆกัน โดยเปิดเพลงประกอบจังหวะ ในการรำ หลายๆครั้ง โดยครูประเมินจากการสังเกตการปฏิบัติของนักเรียน (5 นาที)

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่าๆกัน โดยจัดให้นักเรียนที่ได้จากการสังเกตในขั้นปฏิบัติว่าพอจะรำได้ถูกจังหวะและท่าทางได้ถูกต้อง กระจายอยู่ในกลุ่มทุกกลุ่ม เพื่อเป็นตัวช่วยในการสาธิตให้เพื่อนดูอย่างชัดเจนมากขึ้น (2 นาที)

4. แจกใบความรู้ที่ 15 เรื่อง ปฏิบัติทำรำระบำจักสาน ในทำรำที่ 23-24 แล้วให้นักเรียนศึกษาการปฏิบัติทำรำที่ 23-24 จากใบความรู้ที่แจกให้โดยมีครูคอยดูแลและให้ข้อเสนอแนะ โดยเริ่มจากการฝึกท่าทำให้ตรงจังหวะ ลักษณะการเดินส่ายมือให้สม่ำเสมอ การใช้มือจับในระดับที่ต่างกัน ระดับของมือหงาย การกลายมือ ตามลำดับจนครบกระบวนการทำรำที่ 23-24 แล้วให้จัดกระบวนการตามใบความรู้ภายในกลุ่มของตนเอง โดยขณะที่นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติ ครูเปิดวีดิทัศน์ และเพลงไปด้วย เพื่อให้นักเรียนได้ดูระหว่างฝึกปฏิบัติ หากกลุ่มใดมีข้อสงสัย ครูต้องเดินดูและสาธิตให้แต่ละกลุ่มเข้าใจ และปฏิบัติได้มากขึ้น (18 นาที)

ขั้นสรุป (การอภิปรายสรุปการเรียนรู้) : ใช้เวลา 15 นาที

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายแล้วสรุปความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความหมายและที่มาของทำรำที่ 2- ถึงทำรำที่ 24 ตลอดจนรูปแบบการแปรแถวร่วมกันอีกครั้งเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

2. ให้นักเรียนกลับไปฝึกปฏิบัติทำรำที่ ทำรำที่ 23 ถึงทำรำที่ 24 นอกเวลาเรียน โดยอาศัย ศึกษาจากใบความรู้ที่ 15 เรื่อง ปฏิบัติทำรำระบำจักษณ ในทำรำที่ 23-24 ที่แจกให้ เพื่อความ ชำนาญ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัดผลการเรียนรู้

1. สังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติทำรำแบบกลุ่ม
2. ประเมินทักษะการรำในทำรำที่ 23 ถึงทำรำที่ 24

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติทำรำแบบกลุ่ม
2. แบบประเมินทักษะการรำในทำรำที่ 23 ถึงทำรำที่ 24

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. วีดิทัศน์เรื่อง ระบำจักษณ
2. คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก
3. เครื่องโปรเจคเตอร์พร้อมจอโปรเจคเตอร์
4. ใบความรู้ที่ 15 เรื่อง ปฏิบัติทำรำระบำจักษณ ในทำรำที่ 23-24
5. ห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์

ใบความรู้ที่ 15
เรื่อง ปฏิบัติท่ารำกระบี่จักสาน
ในท่ารำที่ 23-24

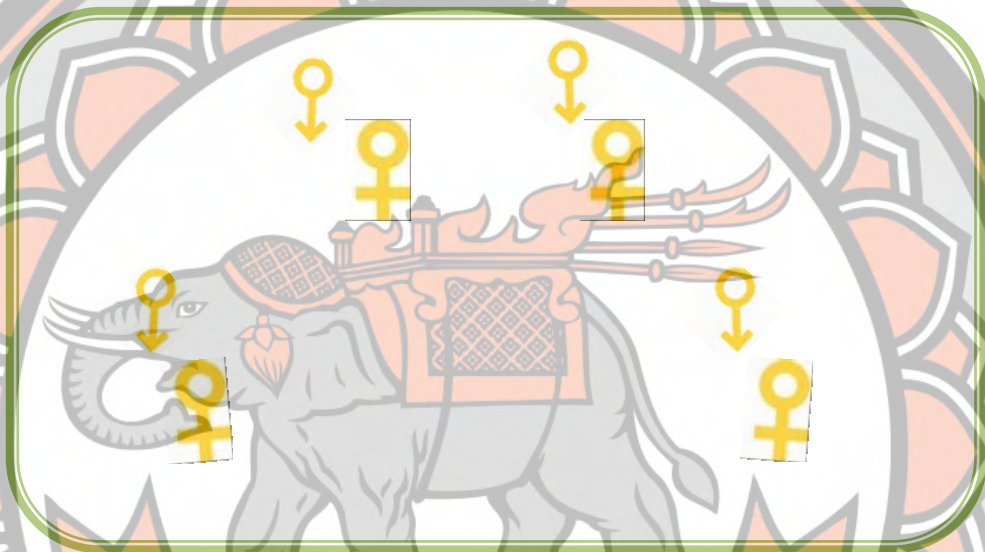
ท่ารำ ที่	ชื่อท่า	ภาพประกอบ	คำอธิบายท่ารำ	หมาย เหตุ
23	ท่าลีลา ลาย สาน		หญิง : นั่งคุกเข่าขวา ตั้งเข่าซ้าย เอียงศีรษะไปทางซ้าย มือขวาดัง วงกลาง มือซ้ายตั้งวงบน กระดก มือขึ้น-ลง ทั้งสองข้างพร้อมกัน ตามจังหวะ แล้วสลับข้างกันม้วน มือจับมือขวาดั่งวงบน มือซ้ายตั้ง วงกลาง กระดกมือขึ้น-ลงเอียง ศีรษะไปทางขวา ชาย : เดินท่าส่ายมือสองออกมา พร้อมกัน ทำท่าเหมือนผู้หญิงแต่ สลับข้างกัน เดินย้ำเท้า 4 จังหวะ เตะเท้าข้างๆ	ท่าท่า สลับกัน ตาม จังหวะ ท่า 4 จังหวะ
24	ท่าลาย สาน สรวย เรียง		หญิง : นั่งคุกเข่าขวา ตั้งเข่าซ้าย เอียงศีรษะไปทางซ้าย มือทั้งสอง ข้างม้วนจับสะบัดจับออกไป ด้านข้างพร้อมๆกันเป็นตั้งวงมือคู่ ขวาดั่งวงกลาง เอียงศีรษะด้านมือ ตั้งวง ทำสลับข้างกันไปมา 4 จังหวะ 8 ชุด ชาย : ทำท่าเหมือนผู้หญิงแต่สลับ ข้างกัน เดินย้ำเท้า 4 จังหวะ เตะ เท้าข้างๆ	ท่าท่า สลับกัน ตาม จังหวะ ท่า 4 จังหวะ

รูปแบบการแปรแถว

ทำรำที่ 23 ทำลิลาลายสาน

ทำรำที่ 24 ทำลายสานสรณูเริง

หมายเหตุ

แทนผู้ชาย

แทนผู้หญิง

ภาคผนวก ง แบบตรวจความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดย
ผู้เชี่ยวชาญ

แบบตรวจความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดย
ผู้เชี่ยวชาญ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
ระดับมัธยมศึกษา

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
ระดับมัธยมศึกษา

แบบตรวจความเหมาะสมของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง : ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณารายการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดย
ใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งได้กรูณาเขียนแสดงความคิดเห็น
ที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุง
ต่อไป

- +1 เมื่อแน่ใจว่า รายการประเมินมีความเหมาะสมสอดคล้อง
0 เมื่อไม่แน่ใจว่า รายการประเมินมีความเหมาะสมสอดคล้อง
-1 เมื่อแน่ใจว่า รายการประเมินมีความเหมาะสมสอดคล้อง

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับความเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			หมายเหตุ
		-1	0	1	
1	1. หลักการและเหตุผล				
	1.1 สอดคล้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551				
	1.2 สามารถนำไปกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระ เวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการ วัดผลประเมินผลของหลักสูตรได้				
	1.3 บอกลักษณะปัญหาที่พื้นฐานของหลักสูตรได้ ครอบคลุม				
	1.4 หลักการสามารถให้ภาพรวมของหลักสูตรได้ ชัดเจน				

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			หมายเหตุ
		-1	0	1	
2	2. วิสัยทัศน์				
	2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น				
	2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน				
	2.3 วิสัยทัศน์มีเป้าหมายที่ชัดเจน				
3	3. พันธกิจ				
	3.1 พันธกิจแสดงถึงวิธีการดำเนินของหลักสูตร				
	3.2 ข้อกำหนดพันธกิจเป็นการสะท้อนความคิดและการปฏิบัติงานของหลักสูตรและชุมชน				
4	4. เป้าหมาย				
	4.1 เป้าหมายสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษา				
	4.2 เป้าหมายมีความชัดเจนสอดคล้องกับหลักสูตร				
	4.3 เป้าหมายมีความครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน				
5	5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน				
	5.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่ได้จากสถานศึกษาและชุมชนร่วมกันกำหนด				
	5.2 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน				
6	6. โครงสร้างหลักสูตร				
	6.1 โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน				
	6.2 โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551				
	6.3 เวลาเรียนเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้				

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			หมายเหตุ
		-1	0	1	
7	7. การจัดหน่วยการเรียนรู้				
	7.1 แต่ละหน่วยการเรียนรู้สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน				
	7.2 มีเวลาเรียนเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
	7.3 นำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้				
8	8. แนวการจัดการเรียนรู้				
	8.1 สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา พ.ร.บ. 2542				
	8.2 การจัดการเรียนรู้คำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน				
	8.3 การจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และการนำไปใช้ได้				
	8.4 เน้นกระบวนการกลุ่มและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ				
9	9. สื่อการเรียนรู้				
	9.1 สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนรู้				
	9.2 เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน				
	9.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ				
	9.4 สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของท้องถิ่น				
10	10. การวัดและประเมินผล				
	10.1 สอดคล้องกับหลักการและสมรรถนะของผู้เรียน				
	10.2 การวัดและประเมินผลหลายวิธีเน้นตามสภาพจริง				
	10.3 วัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติ				

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

**แบบตรวจความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง : ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณารายการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งได้กรุณาเขียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

- +1 เมื่อแน่ใจว่า   รายการประเมินมีความเหมาะสมสอดคล้อง
0   เมื่อไม่แน่ใจว่า   รายการประเมินมีความเหมาะสมสอดคล้อง
-1 เมื่อแน่ใจว่า   รายการประเมินมีความเหมาะสมสอดคล้อง

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			หมายเหตุ
		-1	0	1	
1	1. ด้านสาระสำคัญ				
	1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร				
	1.2 มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน				
	1.3 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย				
2	2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้				
	2.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
	2.2 ชัดเจนเข้าใจง่าย				
	2.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน				
3	3. ด้านสาระการเรียนรู้				
	3.1 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่สับสนและน่าสนใจ				
	3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน				
	3.4 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา				
4	4. ด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
	4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม				
	4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
	4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	4.4 เวลาในการสอนมีความเหมาะสม				
	4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม				

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			หมายเหตุ
		-1	0	1	
5	5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้				
	5.1 สอดคล้องกับเนื้อหา				
	5.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้สื่อ				
	5.4 ช่วยประหยัดในการสอน				
	5.5 เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน				
6	6. ด้านการวัดและประเมินผล				
	6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
	6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
	6.3 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน				
7	7. ด้านเครื่องมือวัดและประเมินผล				
	7.1 สอดคล้องกับเกณฑ์การวัดและประเมินผล				
	7.2 เหมาะสมกับประเภทของการวัดและประเมินผล				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบมีทั้งหมด 20 ข้อ

2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย (X)

ลงบนกระดาษคำตอบ

*****

1. งานจักสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านบ่อไม่หว่าทางด้านใด

ก. ด้านจิตรกรรม	ข. ด้านศิลปกรรม
ค. ด้านสถาปัตยกรรม	ง. ด้านศิลปหัตถกรรม

2. กระบวนการเตรียมไม้ไผ่ก่อนนำมาจักสานเรียกว่าอย่างไร

ก. จั้ง	ข. จัก
ค. จอก	ง. ตอก

3. ข้อใดเรียงลำดับขั้นตอนการจักสานได้ถูกต้อง

ก. ออกหวัดตูดิบ จักตอก ย้อมสี ผึงลม ขึ้นลายสาน
ข. ออกหวัดตูดิบ ผึงลม ย้อมสี ขึ้นลายสาน จักตอก
ค. ออกหวัดตูดิบ ขึ้นลายสาน จักตอก ผึงลม ย้อมสี
ง. ออกหวัดตูดิบ จักตอก ย้อมสี ขึ้นลายสาน ผึงลม

4. การแต่งกายในการรำ ระบุว่าจักสาน ข้อใดถูกต้อง

ก. ไทยพระราชนิยม	ข. ไทยสากล
ค. ไทยพื้นบ้าน	ง. ไทยจักรี

5. ข้อใดเป็นการปฏิบัติทำในลักษณะการดัดจิบ

ก. หงายมือ จีบด้านข้างลำตัว แล้วดึงแขนขึ้นระดับไหล่
ข. คว่ำมือลง จีบด้านข้างลำตัว แล้วดึงแขนขึ้นระดับไหล่
ค. จีบด้านข้างลำตัว แล้วดึงแขนขึ้นระดับเอว
ง. คว่ำมือลง จีบหงายข้างลำตัว แล้วดึงแขนขึ้นระดับชายพก

6. การจิบ มีลักษณะคล้ายกับสิ่งใด

ก. นกบิน	ข. ผีเสื้อบิน
ค. พัดที่คลี่ออก	ง. ดอกไม้บาน

12. จากภาพ เป็นท่ารำที่เรียกว่า ท่าอะไร

ก. ท่าเรียงสรายุ

ข. ท่าสลัดน้ำ

ค. ท่าผึ้งลม

ง. ท่ากระหวัด

13. ในการรำระบำจักษณใช้อุปกรณ์ใดในการประกอบการแสดง

ก. กระดิ่ง

ข. กระจาด

ค. กะแตง

ง. กะไล้

14. ท่ารำในภาพมาจากการรำ ระบำจักษณในขั้นตอนใด

ก. ท่าลีลาลายสาน

ข. ท่าตรวจลายสาน

ค. ท่าแบกไม้

ง. ท่าเรียก

15. ข้อใดเป็นเครื่องประดับที่ใช้ประกอบการแต่งกายของระบำจักษณ

ก. เครื่องประดับมุก

ข. เครื่องประดับทอง

ค. เครื่องประดับเงิน

ง. เครื่องประดับเพชร

16. จากภาพ เป็นท่านาฏยศัพท์ที่เรียกว่า ท่าอะไร

ก. ท่านางนอน

ข. ท่าพิศสมัยเรียงหมอน

ค. ท่าเรียงสรายุ

ง. ท่าละเลงมือ

17. ท่ารำที่สื่อถึงความสุข หลังจากทำงานจักษณสำเร็จแล้ว นำมาชื่นชมความสำเร็จของตน คือ ท่าใด

ก. ท่าพิศสมัยเรียงหมอน

ข. ท่านางนอน

ค. ท่าละเลงมือ

ง. ท่าป้องแก้ม

เฉลย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับำจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ง

2. ข

3. ก

4. ง

5. ข

6. ค

7. ง

8. ก

9. ข

10. ก

11. ค

12. ข

13. ข

14. ก

15. ค

16. ง.

17. ก

18. ค

19. ง

20. ง

แบบประเมินทักษะการรำ ระบายจักสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 คำชี้แจง ให้ประเมินทักษะการรำ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ แล้วทำเครื่องหมาย ✓
 ลงในช่องระดับคะแนน

ที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน																รวม คะแนน 16 คะแนน	สรุป	
		ลำดับ ขั้นตอนใน การรำ				ลีลาท่ารำ				จังหวะและ ความ ต่อเนื่องของ ท่ารำ				ความกล้า แสดงออก						
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1			
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9																				
10																				
11																				
12																				
13																				
14																				
15																				
16																				
17																				
18																				
19																				
20																				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

รายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนน
แบบประเมินทักษะการรำ “ระบำจักสาน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
ลำดับขั้นตอนในการรำ	รำได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนการจักสาน โดยไม่ติดขัด	รำได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนการจักสาน	รำไม่ครบตามขั้นตอน การจักสาน 3-4 ขั้นตอน	รำไม่ครบตามขั้นตอน การจักสาน 5 ขั้นตอนขึ้นไป
ลีลาท่ารำ	รำด้วยความอ่อนช้อยงดงาม มีความต่อเนื่อง	รำด้วยความอ่อนช้อย มีความต่อเนื่อง	รำด้วยความอ่อนช้อย แต่ขาดความต่อเนื่อง	การรำขาดความอ่อนช้อย และไม่มีความต่อเนื่อง
จังหวะและความต่อเนื่องของท่ารำ	รำเข้ากับจังหวะดนตรีได้อย่างถูกต้องต่อเนื่องตลอดทั้งเพลง	รำเข้ากับจังหวะดนตรีได้อย่างถูกต้อง	รำเข้ากับจังหวะดนตรีได้เพียงเล็กน้อย	รำเข้ากับจังหวะดนตรีไม่ได้
ความกล้าแสดงออก	แสดงลีลาท่าทางประกอบเพลงอย่างสร้างสรรค์ และมั่นใจ โดยไม่ขัดเขิน	แสดงลีลาท่าทางประกอบเพลงอย่างสร้างสรรค์และมั่นใจ	แสดงลีลาท่าทางประกอบเพลง	แสดงลีลาท่าทางเพียงเล็กน้อย

สรุประดับคุณภาพของการประเมินทักษะการรำระบำจักสานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

13 -16 คะแนน	หมายถึง	ทักษะดีมาก
10 - 12 คะแนน	หมายถึง	ทักษะดี
7 - 9 คะแนน	หมายถึง	ทักษะพอใช้
0 - 6 คะแนน	หมายถึง	ทักษะปรับปรุง

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ด้าน	รายการประเมิน (ระดับความพึงพอใจ 5-มากที่สุด, 4-มาก, 3-ปานกลาง, 2-น้อย, 1-น้อยที่สุด)	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านกระบวนการ					
	1.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความง่ายที่เหมาะสม					
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากง่ายไปหายาก					
	1.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมอนุรักษ์การ รำระบำจักสาน					
	1.4 กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมกันอนุรักษ์การ รำ ระบำจักสาน					
2	ด้านผลผลิต					
	2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบำจักสาน					
	2.2 ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนได้					
	2.3 ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและพอใจในการรำระบำจักสาน					
	2.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตนเอง					
	2.5 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสาน และเผยแพร่การรำ ระบำจักสาน					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

แบบสรุปการประเมินความพึงพอใจ
ของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

*****

ครูผู้วิเคราะห์ข้อมูล.....

ด้าน	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					
		5	4	3	2	1	รวม
1	ด้านกระบวนการ						
	1.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความยากง่ายที่เหมาะสม						
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากง่ายไปหายาก						
	1.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมอนุรักษ์การรำ ระเบียบำจักสาน						
	1.4 กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมกันอนุรักษ์การรำ ระเบียบำจักสาน						
2	ด้านผลผลิต						
	2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระเบียบำจักสาน						
	2.2 ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนได้						
	2.3 ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและพอใจในการรำ ระเบียบำจักสาน						
	2.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง						
	2.5 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสาน และเผยแพร่การรำ ระเบียบำจักสาน						
รวมจำนวนผู้ตอบแบบประเมิน (คน)							
ร้อยละ							
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน							

ภาคผนวก จ ผลการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของเอกสาร
 ประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับบัณฑิต สำหรับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของชุมชนบ้านบ่อไม้หว้า อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ตาราง 9 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของเอกสาร
 ประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับบัณฑิต สำหรับนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 ของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสาระสำคัญ								
1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ในหลักสูตร	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
1.2 มีประโยชน์ต่อ ชีวิตประจำวัน	4	4	4	3	4	3.80	0.44	มาก
1.3 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4	3	4	4	4	3.80	0.44	มาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 สอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้	5	5	4	4	5	4.60	0.54	มากที่สุด
2.2 ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	3	4	4	4.20	0.83	มาก
2.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	4	5	5	4.80	0.44	มากที่สุด
3. ด้านสาระการเรียนรู้								
3.1 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่สับสนและน่าสนใจ	4	4	3	4	5	4.00	0.70	มาก
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	4	5	5	5	4.60	0.54	มากที่สุด
3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของ นักเรียน	5	5	5	4	5	4.80	0.44	มากที่สุด
3.4 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	5	3	4	3	5	4.00	1.00	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ					$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)							
	1	2	3	4	5			
4. ด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	4	4	4	3	4	3.80	0.44	มาก
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	4	4	4	4	4.20	0.44	มาก
4.4 เวลาในการสอนมีความเหมาะสม	4	3	4	4	4	3.80	0.44	มาก
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	5	4	4	4	4	4.20	0.44	มาก
5. ด้านแนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับเนื้อหา	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
5.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้สื่อ	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
5.4 ช่วยประหยัดในการสอน	3	4	4	4	4	3.80	0.44	มาก
5.5 เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4	5	4	5	4	4.40	0.54	มาก

ภาคผนวก จ ผลการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรระบำจักสาน สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 8 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
ระบำจักสาน ของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
	ของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)							
	1	2	3	4	5			
1. หลักการและเหตุผล								
1.1 สอดคล้องกับกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551	5	5	4	5	4	4.60	0.54	มากที่สุด
1.2 สามารถนำไปกำหนด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ เวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการ วัดผลประเมินผลของหลักสูตรได้	5	5	4	4	5	4.60	0.54	มากที่สุด
1.3 บอกสภาพปัญหาที่พื้นฐาน ของหลักสูตรได้ครอบคลุม	3	3	4	4	4	3.60	0.54	มาก
1.4 หลักการสามารถให้ภาพรวม ของหลักสูตรได้ชัดเจน	4	4	4	5	4	4.20	0.44	มาก
2. จุดมุ่งหมายหมาย								
2.1 จุดมุ่งหมายสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์การจัดการศึกษา	5	4	4	4	5	4.40	0.54	มาก
2.2 จุดมุ่งหมายมีความชัดเจน สอดคล้องกับจุดประสงค์	4	5	5	4	4	4.40	0.54	มาก
2.3 จุดมุ่งหมายมีความครอบคลุม สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4	5	5	5	4	4.60	0.54	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	ของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)							
	1	2	3	4	5			
3. โครงสร้างหลักสูตร								
3.1 โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา	4	4	4	5	5	4.60	0.54	มากที่สุด
3.2 โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับการประเมินผล	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
3.3 เวลาเรียนเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	4	4	3	5	4.00	0.33	มาก
4. การจัดหน่วยการเรียนรู้								
4.1 แต่ละหน่วยการเรียนรู้สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	4	4	4	3	4	3.80	0.44	มาก
4.2 มีเวลาเรียนเหมาะสมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	3	4	4	4	4	3.80	0.44	มาก
4.3 นำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้	5	4	4	4	5	4.40	0.54	มาก
5. แนวการจัดการเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา พ.ร.บ.2542	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
5.2 การจัดการเรียนรู้นำมาซึ่งพัฒนาการของผู้เรียนความสนใจและความสามารถของผู้เรียน	4	4	5	4	4	4.20	0.44	มาก
5.3 การจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และการนำไปใช้ได้	4	5	5	5	4	4.60	0.54	มากที่สุด
5.4 เน้นกระบวนการกลุ่มและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	5	5	4	5	4.80	0.44	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น					$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	ของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)							
	1	2	3	4	5			
6. แนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้								
6.1 สอดคล้องกับหลักสูตรและ แนวทางการจัดการเรียนรู้	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
6.2 เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะ ของผู้เรียน	5	5	4	4	4	4.40	0.54	มาก
6.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
6.4 สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง ของท้องถิ่น	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
7. แนวการวัดและประเมินผล								
7.1 สอดคล้องกับหลักการและ สมรรถนะของผู้เรียน	5	4	4	4	4	4.20	0.44	มาก
7.2 การวัดและประเมินผลหลาย วิธีเน้นตามสภาพจริง	4	4	4	4	5	4.20	0.44	มาก
7.3 วัดและประเมินผลครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติ	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

ภาคผนวก ช ตารางแสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบ
 วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา
 ตารางแสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน
 ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา

ตาราง 10 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบ
 วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษา
 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ

ข้อที่	P	B	ใช้ได้	เลือก/ ไม่เลือก	ข้อที่	P	B	ใช้ได้	เลือก/ ไม่เลือก
1	0.93	0.21	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	21	0.6	0.69	ใช้ได้	เลือก
2	0.83	0.2	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	22	0.67	0.49	ใช้ได้	เลือก
3	0.77	0.53	ใช้ได้	เลือก	23	0.73	0.44	ใช้ได้	เลือก
4	0.77	0.54	ใช้ได้	เลือก	24	0.63	0.67	ใช้ได้	เลือก
5	0.67	0.32	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	25	0.6	0.64	ใช้ได้	เลือก
6	0.53	0.66	ใช้ได้	เลือก	26	0.67	0.5	ใช้ได้	เลือก
7	0.73	0.44	ใช้ได้	เลือก	27	0.7	0.51	ใช้ได้	เลือก
8	0.73	0.55	ใช้ได้	เลือก	28	0.73	0.44	ใช้ได้	เลือก
9	0.7	0.59	ใช้ได้	เลือก	29	0.5	0.61	ใช้ได้	ไม่เลือก
10	0.8	0.32	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	30	0.5	0.66	ใช้ได้	ไม่เลือก
11	0.83	0.49	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	31	0.4	0.92	ใช้ได้	ไม่เลือก
12	0.77	0.33	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	32	0.4	0.79	ใช้ได้	ไม่เลือก
13	0.77	0.35	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก	33	0.77	0.42	ใช้ได้	ไม่เลือก
14	0.73	0.55	ใช้ได้	เลือก	34	0.4	0.79	ใช้ได้	ไม่เลือก
15	0.8	0.44	ใช้ได้	เลือก	35	0.5	0.41	ใช้ได้	ไม่เลือก
16	0.6	0.61	ใช้ได้	เลือก	36	0.6	0.34	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก
17	0.43	0.72	ใช้ได้	เลือก	37	0.67	0.27	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก
18	0.8	0.4	ใช้ได้	เลือก	38	0.6	0.34	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก
19	0.6	0.47	ใช้ได้	เลือก	39	0.67	0.27	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก
20	0.5	0.41	ใช้ได้	ไม่เลือก	40	0.6	0.34	ใช้ไม่ได้	ไม่เลือก

ตาราง 11 ตารางแสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนตาม
หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จำนวน 20 ชื่อ

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนนผลต่าง
	Pre-test	Post-test	
1	14	20	6
2	13	20	7
3	6	19	13
4	4	17	13
5	6	16	10
6	8	15	7
7	4	20	16
8	13	19	6
9	11	19	8
10	12	17	5
11	4	18	14
12	6	18	12
13	4	18	14
14	13	17	4
15	3	19	16
16	12	19	7
17	10	17	7
18	3	20	17
19	12	20	8
20	6	18	12

ภาคผนวก ซ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
 ระบุว่าจักสาน โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาดาก เขต 1

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ด้าน	รายการประเมิน (ระดับความพึงพอใจ 5-มากที่สุด, 4-มาก, 3-ปานกลาง, 2-น้อย, 1-น้อยที่สุด)	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านกระบวนการ					
	1.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความง่ายที่เหมาะสม					
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากง่ายไปหายาก					
	1.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมอนุรักษ์การ ระบุว่าจักสาน					
	1.4 กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมกันอนุรักษ์การ ระบุว่าจักสาน					
2	ด้านผลผลิต					
	2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบุว่าจักสาน					
	2.2 ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนได้					
	2.3 ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและพอใจในการระบุว่าจักสาน					
	2.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตนเอง					
2.5 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสาน และเผยแพร่การ ระบุว่าจักสาน						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสรุปรายการประเมินความพึงพอใจ
ของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

*****

ครูผู้วิเคราะห์ข้อมูล.....

ด้าน	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					
		5	4	3	2	1	รวม
1	ด้านกระบวนการ						
	1.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความยากง่ายที่เหมาะสม						
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากง่ายไปหายาก						
	1.3 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมอนุรักษ์การรำระบำจักสาน						
	1.4 กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมกันอนุรักษ์การรำ ระบำจักสาน						
2	ด้านผลผลิต						
	2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบำจักสาน						
	2.2 ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนได้						
	2.3 ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและพอใจในการรำระบำจักสาน						
	2.4 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง						
	2.5 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสาน และเผยแพร่การรำระบำจักสาน						
รวมจำนวนผู้ตอบแบบประเมิน (คน)							
ร้อยละ							
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน							

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยพระนคร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	ประดับดาว สิทธิรงค์
วัน เดือน ปี เกิด	16 กันยายน 2525
ที่อยู่ปัจจุบัน	1/6 หมู่ 7 ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครูชำนาญการ
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2548	บรรจุ ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย โรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
พ.ศ. 2550	ตำแหน่ง ครู โรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
พ.ศ. 2552	ตำแหน่ง ครู โรงเรียนทรัพย์สมบูรณ์พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1
พ.ศ. 2554	ตำแหน่ง ครู ชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลบ้านบ่อไม้หว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	ศศ.บ. (นาฏศิลป์ไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2550	ป.บัณฑิตวิชาชีพอครู (การศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร